

„Decomunizarea României”: fantasma unui sfert de veac

Analiza de față a fost gândită și pregătită ca al doilea capitol al unei cărți pe care istoricul Marius Oprea, de la Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc, mi-a propus s-o scoatem împreună. Oprea urma să se ocupe de comunizarea României, în special din perioada imediat următoare primăverii anului 1945, iar eu de procesul de „decomunizare” ulterior anului 1989. Invitația mi-a fost făcută la începutul anului 2015 iar patru luni mai târziu am predat lui Marius Oprea ceea ce am lucrat. Nu am mai primit de atunci niciun semn, și nici cea mai vagă explicație. În consecință, la ceva timp am propus textul revistei Observator cultural, redactorului-șef adjunct Ovidiu Șimonca. Mi s-a răspuns, prompt și binevoitor, că în termen de o săptămână mi se va propune o formulă de apariție. A trecut de mult o săptămână, și n-am mai primit nici de acolo vreun semn. Am rămas cu impresia că, prin constatările și concluziile ei (care în mod evident nu sunt dintre cele mai comode) analiza putea să nu fie deloc bine primită în anumite medii, cele mai multe potențial generoase în raport cu varii oportunități și interese (inclusiv în mediile care în mod tradițional nu privesc cu simpatie teme precum procesul comunismului ori decomunizarea societăților din țările foste comuniste). Cu istoricul Marius Oprea am mai avut o experiență asemănătoare și în primăvara anului 2011. Cu un an înainte mă solicitase să promovăm împreună o acțiune penală împotriva fostului ministru comunist de Interne Homoștean, pentru ca ulterior, pe parcursul demersurilor pe care le-am făcut în această cauză, să nu mai dea de asemenea niciun semn – pentru detalii sub acest din urmă aspect se poate vedea, tot pe această pagină a website-ului, în secțiunea de Documente/ Alte documente, „Cauza Stan (și Oprea) împotriva fostului ministru de Interne Homoștean”.

La 5 iulie 2015, cotidianul.ro a publicat fragmente ale acestei analize, astfel cum le-am propus directorului Cornel Nistorescu, iar începând cu ediția din 8 iulie 2015 aceleași fragmente au fost publicate și în săptămânalul New York Magazin, de către scriitorul Victor Nicolae.

Textul integral al analizei poate fi găsit mai jos, cu mențiunea că nota 22 (14, în forma publicată de cotidianul.ro) a fost completată ulterior.

Cu fiecare an de după „prăbușirea comunismului” România s-a despărțit mai mult temporal și cu totul formal de un trecut cu consecințe dintre cele mai nefaste pentru istoria sa. Această situație este de departe cea mai proastă în comparație cu cea din țările foste comuniste membre la această dată și ele ale Uniunii Europene. Pentru aceasta, „elitele post-comuniste” – în special cele politice, civice și intelectuale – vor avea să poarte în istorie o răspundere de neșters. Din indiferență ori din varii interese (cel mai adesea inavuabile și care nu o dată au avut legătură cu un trecut el însuși inavuabil), importanți lideri civici și intelectuali democrați au abdicat și la acest capitol de la rosturile lor firești. Iar consecința a fost nu doar că democrația din țara lor a fost viciată în mod esențial de oamenii Sistemului securist-comunist – omniprezenți, conspirați sau nu –, nu doar că Justiția și alte importante instituții ale statului nu au fost nici ele prea mult altceva decât niște instrumente ale aceluiași Sistem, nu doar că economia și sistemul bancar au fost jefuite în aceleași interese și că o corupție endemică și devastatoare a devenit corolarul firesc al tuturor acestora. Consecința poate cea mai gravă a fost însă că românii le-au fost livrate nesfârșite motive să creadă că pentru ei răul este o fatalitate și în democrație.

Drama comunistă a României a început în iunie 1940 prin anexarea de către Uniunea Sovietică a Basarabiei, nordului Bucovinei și Ținutului Herței și continuă, prin multe din consecințele ei, și astăzi. Teritoriile rupte samavolnic de Stalin din trupul țării rupte sunt și astăzi. Statalitatea constituțională strivită de Stalin la 30 decembrie 1947 strivită este și astăzi. Deși au trecut două decenii și jumătate de la prăbușirea comunismului și cam tot atât de când dictatura sovietelor s-a prăbușit și ea.

În ce privește victimele dramei comuniste, în contextul temei acestei analize sunt suficiente și numai câteva cifre (încă provizorii dat fiind că

arhivele acelei perioade continuă să fie în bună parte inaccesibile). În documentul *Despre genocidul comunist din Basarabia și Bucovina* (Apel adresat Parlamentului României, Parlamentului Republicii Moldova și Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, la 24 octombrie 2006, de către Forul Democrat al Românilor din Republica Moldova) se apreciază că numărul celor anihilați/ uciși de regimul comunist sovietic se cifrează la „peste 1,2 milioane de oameni (de toate etniile, români, evrei, ruși, ucraineni, găgăuzi, bulgari, germani etc)”. Cu privire la România, cercetări mai recente și mai minuțioase indică cifra de „2 milioane de victime directe ale represiunii comuniste”, iar „Dacă adaugăm victimele indirecte (membri de familie care au suferit discriminarea socială), atunci suma globală a celor reprimați crește de 3-4 ori, ajungând la jumătate din populația țării, cifrată în anii 50 la 16-17 milioane”¹.

Cercetări destul de recente² au arătat între altele și cât de rapid, de amplu și profund a fost procesul de comunizare a României. Compararea acestui proces cu cel în sens invers, de „decomunizare”, de după decembrie 1989, evidențiază o asimetrie rar întâlnită în istorie.

Iar lucrul acesta apare evident aproape din orice perspectivă ar fi comparate cele două procese – a elitelor, a instituțiilor de stat, a legislației de tranziție, a asumării trecutului comunist (a „justiției de tranziție”) ș.a.m.d.

La nici 3 ani de la instalarea Guvernului Groza – ca să reamintim numai câteva exemple de la nivelul elitei politice – liderul Partidului Național Țărănesc, Iuliu Maniu, este condamnat la temniță grea pe viață (și moare peste 6 ani la Sighet). În noiembrie 1947, asemeni lui Maniu, vicepreședintele aceluiasi Partid, Ion Mihalache, este și el condamnat la temniță grea pe viață, pentru înscenarea de la Tămădău, și moare în închisoarea de la Râmnicu Sărat. Liderul Partidului Național Liberal, Constantin IC (Dinu) Brătianu, moare și el în închisoarea de la Sighet, în 1950, fără a fi fost judecat și condamnat. În 1953, tot în închisoarea de la Sighet, unde este întemnițat de asemenea fără să fi fost judecat și condamnat, moare și istoricul și liderul liberal Gheorghe I Brătianu. Liderul social-democrat Constantin Titel Petrescu este arestat în mai

¹ A se vedea Romulus Rusan, *Cronologia și geografia represiunii comuniste în România. Recensământul populației concentraționare* (Editura Fundației Academia Civică, București, 2007). Cercetarea menționată include în categoria „victimelor directe”: circa 600.000 de condamnați politic, 200.000 de internați prin reglementări/ măsuri administrative (ale Ministerului de Interne și Securității), țărani condamnați pentru delictе mascate în "drept comun" (neplata cotelor, sustragerea de la treieratul pe aria gospodăriei colective, refuzul înscrierii în aceasta), prizonierii din perioada 23 august-13 septembrie 1944, ca și sutele de mii de deportati, strămutați, evacuați, detinuții din "domiciliile obligatorii", basarabienii și bucovinenii repatriați cu forța în URSS, pe cei 520.000 tineri forțați să muncească în "armata cenușie", zecile de mii de "frontieriști", femeile decedate din cauza politicii demografice.

² Se poate vedea, de exemplu, Marius Oprea, *Rolul și evoluția Securității, 1948–1964* (Facultatea de Istorie a Universității București, 2004, lucrare de doctorat).

1948, deținut la Jilava și Sighet, eliberat după 7 ani, în 1955 (stingându-se din viață și el doi ani mai târziu).

„Legea pentru purificarea administrațiilor de stat”, numărul 127 din 30 martie 1945, va epura din instituțiile statului – prin condamnări administrative, extrajudiciare, doar pe baza unor liste – un număr foarte mare de persoane, pentru care se instituia „munca obligatorie”. În perioada 1950-1962 avea să se ajungă la sute de mii de persoane internate în unități, colonii și locuri de muncă obligatorii³. Comuniștii, susținuți de ocupantul sovietic și oamenii săi, au supus astfel unei rapide și totale epurări mai ales instituțiile având un rol de primă importanță în menținerea ordinii publice și garantarea unui regim politic constituțional: Justiția, Armata, Poliția, Jandarmeria, Serviciile de informații. Acestea trebuiau epurate de „elementele fasciste” (cei mai mulți fiind de fapt priviți ca dușmani ai regimului comunist) și, după o rapidă încadrare cu oameni fideli, puse în slujba intereselor Partidului Comunist. În cele mai multe cazuri persoanele care ocupaseră pozițiile de conducere la nivelul acestor instituții aveau să umple și ele temnițele comuniste. În ce privește Armata, de exemplu, după 23 August 1944 și după instaurarea regimului comunist nu mai puțin de 160 de generali au fost condamnați, din care jumătate au murit în temnițele comuniste sau pe timpul anchetelor⁴. Sau, ca un alt exemplu, printr-o decizie din ianuarie 1950 a ministrului Teohari Georgescu, li se retrage tuturor foștilor angajați ai Ministerului de Interne, de la cei mai înalți funcționari la simpli agenți de stradă, dreptul la pensie “pentru perioada lucrată în timpul regimului burghezo-moșieresc”⁵. În sfârșit, din cei 17.000 de ofițeri ai Armatei au fost păstrați doar 3.000, ceilalți fiind înlocuiți cu “cadrele noi”, formate în diviziile “Tudor Vladimirescu” și “Horea, Cloșca și Crișan” (fidelitatea acestora din urmă față de URSS și implicarea în sovietizarea României au dus practic la anihilarea oricărei posibile replici militare față de ocupația sovieto-comunistă)⁶.

Ulterior instalării Guvernului Groza, serviciile de informații – Siguranța (Direcția Poliției de Siguranță), Serviciul Special de Informații, Secția de Contrainformații din Marele Stat Major – care fuseseră organizate și funcționaseră în cea mai mare parte a timpului în cadrul unui sistem constituțional democratic – au fost și ele decapitate și “purificate” în numele “luptei de clasă” și al intereselor ocupantului sovietic și Partidului Comunist. Epurarea Serviciul Special de Informații, de exemplu, a fost masivă și foarte rapidă – făcută și ea pe baza unor simple tabele, cu cele mai rizibile motive:

³ Marius Oprea, *ibidem*

⁴ Col (r) Remus Macovei, *Distrușterea elitei militare românești*, în revista Art-emis, 2 octombrie 2013

⁵ Marius Oprea, *ibidem*

⁶ Marius Oprea, *ibidem*

„rea purtare”, „joc de cărți”, „afacerist”, „greșeli în serviciu”, „frate simpatizant legionar” etc⁷. Poliția politică comunistă, Securitatea, a început să acționeze încă după 23 August 1944, când Ministerul Afacerilor Interne a fost infiltrat masiv de comuniști. Înființarea ei a fost formalizată în august 1948 – primul său director (Gheorghe Pintilie) și cei doi adjuncți fiind ofițeri sovietici ai MGB, Securitatea Statului. În 1952, când era acuzat că nu respectase linia partidului, menținând în funcție vechi cadre și întârziind arestarea foștilor polițiști sau ofițeri de informații, Teohari Georgescu se apăra afirmând: “În ce măsură am aplicat linia Partidului, se poate judeca după următoarea situație: În 1951 a trecut la Ministerul de Interne Serviciul de Contrainformații al Armatei, ocazie cu care din cei peste 1.000 de oameni ai Serviciului peste 600 au fost arestați ca <elemente vechi>, în frunte cu fostul șef al serviciului, colonelul Evulescu”⁸.

Destul de asemănător s-au petrecut lucrurile și în cazul Justiției, pentru ca și aceasta să răspundă încă de la început cerințelor regimului totalitar. Magistratilor li se cerea explicit să constituie o „justiție de clasă”, un instrument în mâna Securității, îndreptat deschis împotriva contestatarilor regimului. Ilustrativă este aprecierea pe care Chivu Stoica o făcea în cadrul unui Birou Politic al Partidului Comunist din septembrie 1947 la adresa lui Teoharie Georgescu, care pentru o perioadă cumulase funcțiile de ministru de Interne și de Justiție: “Cu totul altfel a fost privită justiția și magistratura, cu totul altfel procedau [magistrații], procesele de atunci cu totul altfel au fost rezolvate și altul era răsunetul în opinia publică. Fiecare simțea o mână forte, simțea că tov Teo își impunea punctul de vedere și obliga pe magistrați să rezolve problemele așa cum cereau interesele masei”. Independența Justiției avea să fie subminată inclusiv prin controlul pe care regimul l-a exercitat și asupra profesiei de avocat. Astfel, în primăvara lui 1948 toți avocații au fost excluși din barou, fiind reprimiți doar cei aprobați de comisii dominate de comuniști. Baroul a fost înlocuit cu colegii de avocați, conduse de membri PCR, iar numărul avocaților a scăzut și el drastic (în București, acesta a ajuns de la 12.000 la numai 2.000). Justiția regimului comunist avea să fie administrată „dușmanului de clasă”, timp de patru decenii și jumătate, de instanțele militare, controlate strict de Partid și Securitate.

La fel de brutală a fost „revoluția comunistă” și în ce privește legislația de tranziție. Începând cu februarie 1948 Codul penal avea să constituie baza legislativă prin care Justiția a devenit parte a „dictaturii proletariului”, instrument în mâna Partidului Comunist și a Securității „Poporului”. Practic toate prevederile Codului penal (cel modificat și republicat în 1948 și ulterior,

⁷ Florian Banu, „Strămoșii” Securității - structuri de poliție politică din România în perioada 23 august 1944-30 august 1948

⁸ Marius Oprea, *ibidem*

precum și cel din 1969) care incriminau delictul împotriva „orânduirii comuniste” violau flagrant Constituțiile de la 1948, 1952 și 1965, toate garantând pur formal și propagandistic drepturi și libertăți cetățenești. Mai mult, prevederile penale erau de multe ori completate prin ordine secrete ale Ministerului de Interne și Securității, care sporeau caracterul anticonstituțional, arbitrar și samavolnic al represiunii. În arhivele Partidului Comunist și ale Securității există numeroase documente (clasificate strict secrete de importanță deosebită) prin care, ulterior anului 1965, sunt recunoscute aceste violări. Cercetările de până acum nu au identificat în schimb asemenea documente prin care regimul comunist să recunoască violarea, la fel de flagrantă și ea, a tratatelor internaționale în materia drepturilor omului – pe care regimul nu avea nicio problemă să le ratifice, de asemenea formal și propagandistic (este foarte probabil ca o asemenea recunoaștere nici să nu existe în realitate). Avem în vedere în special: ulterior anului 1955, când România a fost admisă în ONU, Declarația Universală a Drepturilor Omului; ulterior anului 1969, când România a ratificat-o, Convenția ONU asupra imprescriptibilității crimelor de război și a crimelor împotriva umanității; ulterior anului 1974, când România le-a ratificat, de asemenea pur formal și propagandistic, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice și Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale. În aplicarea legii penale „dușmanului de clasă”, Justiția regimului comunist nu se împiedica nici de cele mai elementare principii de drept, precum cele potrivit cărora nimeni nu poate fi pedepsit pentru o faptă care la data comiterii nu era incriminată prin lege (*Nulla poena sine lege*), legea nu este retroactivă etc. În acest mod a fost posibilă, ca să dăm numai acest exemplu, condamnarea liderilor partidelor politice, a foștilor polițiști, jandarmi sau ofițeri din serviciile de informații. Dar exemplele privind legislația comunistă de tranziție, sunt cu mult mai numeroase decât cele câteva amintite aici cu titlu de exemplu – cele penale, legislația secretă, Legea pentru „purificarea administrațiilor de stat”.

*

* *

La un sfert de veac de la prăbușirea comunismului, aflarea devărului, stabilirea răspunderilor pentru cele întâmplate și repararea urmărilor tragediei comuniste sunt departe de a fi avut loc. În decembrie 1989 eșalonul doi al Partidului Comunist și Securitatea au preluat puterea în România „post-comunistă”. Aceasta a constituit principala împrejurare care a făcut ca până la mai mult decât relativa „deblocare a mecanismului democratic” prin alegerile din toamna anului 1996 „decomunizarea” societății românești să fie un proces cu totul nesemnificativ, inclusiv sub aspectele la care ne-am referit mai sus.

Adoptată la un deceniu după 1989, Legea accesului la propriul dosar și deconspirarea Securității ca poliție politică (numărul 187 din 7 decembrie 1999) avea să producă efecte numai foarte târziu și cu totul limitate, responsabilii cei mai importanți ai Poliției politice comuniste și crimele lor fiind în continuare conspirate și beneficiind de o impunitate absolută. Refuzul – când fățiș și abuziv, când disimulat dar nu mai puțin abuziv – al deținătorilor de arhive ale Securității (Serviciul Român de Informații, Serviciul de Informații Externe, serviciul similar al Ministerului Apărării etc) de a preda arhivele Poliției politice comuniste, dublată de o crasă lipsă de diligență din partea Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (CNSAS) – inclusiv în sensul neîntreprinderii demersurilor judiciare care s-ar fi impus⁹ – au făcut ca accesul la aceste arhive să se limiteze la persoane și fapte cel mai adesea marginale în raport cu ceea ce ar fi trebuit să însemne cu adevărat deconspirarea Securității ca poliție politică. Acest fapt a împiedicat în mare măsură aflarea adevărului despre funcționarea regimului comunist represiv și despre crimele comise de acesta iar, în absența unei legi a lustrației, agenții Securității să poată ocupa poziții dintre cele mai importante în instituțiile politice¹⁰, în administrația publică centrală și locală, în sistemul bancar de stat, în serviciile de informații¹¹, în Justiție etc¹², să controleze o bună parte a

⁹ În concret, se impunea ca în situații de acest gen CNSAS să promoveze acțiuni în contencios administrativ împotriva deținătorilor de arhive (pentru un exemplu în acest sens se poate vedea, tot pe această pagină a website-ului, în secțiunea de Documente/ Alte documente, *Demersuri pentru accesul la dosarul de Securitate*).

¹⁰ Un exemplu deplin elocvent este cel al fostului președinte al României Traian Băsescu, care, timp de 25 de ani, deși existau indicii de sens contrar, a negat constant colaborarea cu Securitatea (favorizat de complicitatea serviciilor de informații și a CNSAS), pentru ca la scurt timp după încheierea celor două mandate prezidențiale să recunoască implicit această colaborare, declarând: "Acum, dacă scoți dosarul meu că am fost turnător, OK, am fost, nu mai are niciun efect." (emisiunea X-Press din 6 aprilie 2015 a Postului de televiziune b 1Tv). Indiciile colaborării fostului politician cu Securitatea au fost ignorate de magistrații instanțelor judiciare naționale (dar și, cu totul surprinzător, „cu majoritate”, de cei ai Curții Europene a Drepturilor Omului – Hotărârea din 15 ianuarie 2013 în cauza Ciuvică împotriva României) în procesul penal pe care Traian Băsescu l-a intentat în anul 2004 lui Mugur Ciuvică. Deși au aparținut organizațiilor civice și mediilor intelectuale declarate în mod tradițional anticomuniste (Grupul pentru Dialog Social, dar și Alianței Civice etc), și deși de-a lungul timpului au existat indicii concludente ale colaborării înaltului politician cu Securitatea, suporterii acestuia au evitat, constant și sistematic, să se raporteze în vreun fel la toate acestea.

¹¹ Accesul la informațiile privind prezența ofițerilor de Securitate în serviciile secrete de după 1990 a fost refuzat sistematic și în modul cel mai categoric de conducătorii acestor servicii (se poate vedea, de exemplu, tot pe această pagină a website-ului, *Cauza Stan împotriva Serviciului Român de Informații*).

„sectorului economic privat”¹³. Prezența semnificativă a agenților poliției politice comuniste în toate aceste domenii¹⁴ a constituit una din cauzele importante a calității mai mult decât precare a „democrației” din România, a

¹² Pentru documentarea acestei secțiuni, în cursul lunii ianuarie 2015, Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității i-au fost solicitate informații cu privire la verificările făcute în legătură cu apartenența magistraților, ca agenți sau colaboratori, la structurile Securității (conform art 6 alin 2 din Legea nr 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor). Răspunsul a fost că s-au făcut verificări asupra unui număr de 3.050 de magistrați din care în numai 23 de cazuri rezultatul a fost pozitiv (scrisoarea Colegiului CNSAS numărul P 167/2015-P 2/2015 din 28 ianuarie 2015). Aceste cifre întăresc suspiciunea, exprimată frecvent în spațiul public, că numărul magistraților de dinainte de 1989 care au fost agenți sau colaboratori ai Poliției politice comuniste a constituit și constituie o altă informație bine “securizată” (sub pretextul termenului prohibitiv de 30 de ani din Legea Arhivelor Naționale nr 16/1996, respectiv sub pretextul exceptării de la acces a arhivelor Securității „care privesc siguranța națională” – art 20 din Legea nr 187/1999 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea poliției politice comuniste). În același sens este și răspunsul CNSAS la o a doua solicitare de informații făcută de asemenea în scopul documentării acestei secțiuni, cu privire la doi dintre judecătorii despre care fostul președinte al României Emil Constantinescu a dezvăluit, în urmă cu mai mult timp, că au fost ofițeri de Securitate: Marin Cârnel și Nicu Jidovu (Clarice Dinu, *Emil Constantinescu crede că problemele din Justiție sunt cauzate de securiștii reactivați după 2000*, Curierul Național, 30 mai 2003). Despre primul magistrat CNSAS a comunicat (scrisoarea numărul P 314/2015-P 2/2015 din 6 februarie 2015) că „nu a fost verificat întrucât la data transmiterii cererii de verificare de către Consiliul Superior al Magistraturii acesta era eliberat din funcție prin pensionare” iar în legătură cu al doilea că deținătorii de arhive au comunicat că „nu figurează cu dosar de urmărire sau/ și de colaborator”. CNSAS nu a făcut însă nicio precizare în legătură cu eventuala existență a unui dosar de „agent” al judecătorului, în înțelesul Legii nr 187/1999. Mai mult, fără a fi clarificat acest aspect, Colegiul CNSAS i-a eliberat magistratului Decizia prevăzută de lege (Decizia numărul 55 din 25 septembrie 2003) în care este făcută mențiunea că acesta nu a avut calitatea de „agent sau colaborator al Securității ca poliție politică”). Cu privire la prezența în Justiție a agenților și colaboratorilor Securității se poate vedea, între mai multe altele, și Silviu Alupei, *Cel puțin 129 de actuali magistrați au fost oamenii Securității*, în România liberă din 28 octombrie 2005.

¹³ Acaparea de către oamenii Securității a unor poziții importante la nivelul “sectorului economic privat” a fost nu o dată încurajată, mai mult sau mai puțin explicit, de lideri de opinie oameni ai fostului regim, în pofida faptului că aceasta avea loc prin acte grave de corupție, prin privatizări frauduloase, prin credite fără acoperire de la bănci de stat, prin contracte de achiziții publice obținute în mod fraudulos etc. Astfel fostul ideolog și nomenclaturist comunist Silviu Brucan (*Stâlpii noii puteri în România*, Editura Nemira, 1996) îi prezenta pe foștii securiști deținând asemenea poziții drept un factor de progres social și economic, propulsând fosta Românie socialistă pe calea construirii unui sector economic privat românesc viu și, deci, a unui capitalism funcțional (pentru o poziție la rândul ei necritică cu privire la această „viziune” se poate vedea Ovidiu Pecican, *Comunism, postcomunism*, în Observator cultural numărul 638 din august 2012). Dar o „viziune” practic identică a promovat și criticul literar, publicistul și politicianul „liberal” Nicolae Manolescu, scriind despre foștii agenți ai Securității ca despre cei care “au distrus comunismul și astăzi sunt pionierii capitalismului, sunt capitaliști convinși și pariază fără ezitare pe economia de piață” (*Imposibila lustrare*, în România literară, numărul 1 din ianuarie 2003). În realitate însă foștii securiști nu au construit câtuși de puțin un „capitalism funcțional” ci au devenit „miliardari de carton”, îmbogății rapid prin parazitarea și devalizarea masivă a avutului public, a sectoare întregi ale fostei economii socialiste etc.

¹⁴ Se poate vedea și Marius Oprea, *Moștenitorii Securității*, Editura Humanitas, 2004.

funcționării deplorabile a „statului de drept”, a întârzierii cu consecințe grave a reformelor „post-comuniste”, a corupției devastatoare ș.am.d.

Consecințe serioase a generat și va continua să genereze „disparația” a aproximativ 100.000 de dosare ale Securității, confirmată de conducerea Serviciului Român de Informații în toamna anului 2005¹⁵. Sesizat în legătură cu această situație, în luna noiembrie 2005, Secția Parchetelor Militare din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a precizat că informația se confirmă însă că, în legătură cu faptele prin care acest lucru s-a produs, ar fi intervenit prescripția răspunderii penale¹⁶. Nu se cunoaște să se fi făcut cel puțin cercetări de natură administrativă în vederea stabilirii împrejurărilor și responsabilităților pentru cele întâmplate. „Disparația” unui număr atât de mare de dosare ale Poliției politice comuniste este de natură să lase o mare pată albă în storia recentă a României – iar în ipoteza foarte probabilă în care „disparația” a fost una premeditată, selectiv-interesată, faptul acesta să conducă la o falsificare importantă a aceleiași istorii, inclusiv în sensul că va fi foarte dificil să se cunoască dimensiunile răului pe care Securitatea l-a făcut societății românești și după 1989, precum și cine sunt aceia prin care acest rău a fost făcut (și care, astfel conspirați, nu au putut fi împiedicați să facă ce au făcut). Ipoteza ca „disparația” dosarelor să fi fost una selectiv-interesată poate să fie susținută inclusiv de argumente precum cele aferente notei 22 de mai jos.

Cerută insistent de o bună parte a societății românești – în special de societatea civilă, încă din primele luni ale anului 1990¹⁷ și, mai sistematic, pe întreaga durată a anilor 90¹⁸ – o lege a lustrației nu a fost în vigoare în toți anii de după decembrie 1989. După două inițiative anterioare respinse de Consiliul Legislativ¹⁹, în perioada 2005-2010 în procedurile parlamentare s-a aflat, în vederea adoptării, un proiect de Lege a lustrației inițiat de un număr de patru parlamentari²⁰ (proiect adoptat de Senat la 10 aprilie 2006 iar de Camera Deputaților peste nu mai puțin de patru ani, la 19 mai 2010). La 7 iunie 2010, prin Decizia 820, la sesizarea a 87 de parlamentari, Curtea Constituțională a declarat neconstituțională forma adoptată de Senat și Camera Deputaților; sesizarea de neconstituționalitate a fost făcută de 58 de deputați (lider de grup Viorel Hrebenciuc) și 29 de senatori (lider de grup Ion Toma) ai Partidului

¹⁵ Evenimentul zilei, *SRI recunoaște: adio 100.000 de dosare*, 25 septembrie 2005

¹⁶ Se poate vedea, pe pagina de Documente/ Alte documente, *Sesizare privind dispariția a 100.000 de dosare ale Securității*.

¹⁷ Societatea Timișoara, *Proclamația de la Timișoara (Punctul 8)*, 12 martie 1990

¹⁸ A se vedea, de exemplu, Alianța Civică, *Declarația de reconciliere națională*, 13 martie 1991 (AC a militat constant, asemeni Asociației Foștilor Deținuți Politici din România, pentru adoptarea unei Legi a lustrației).

¹⁹ A se vedea Anexa A de la finalul textului analizei.

²⁰ Proiectul de Lege, inițiat parlamentarii Mona Muscă, Eugen Nicolăescu, Viorel Oancea și Adrian Cioroianu, a fost înregistrat la Senat sub nr L 642/16.11.2005.

Social Democrat (președinte de onoare Ion Iliescu, președinte Victor Ponta) și ai Partidului Conservator (președinte fondator Dan Voiculescu, președinte Daniel Constantin). Camera decizională în cazul acestei Legi, Camera Deputaților a reexaminat și adoptat o nouă formă a Legii la 28 februarie 2012, pentru ca la 28 martie 2012, prin Decizia 308, la sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, Curtea Constituțională să declare neconstituțională și această formă a legii. Respingerea Legii lustrăției a făcut o probă dintre cele mai concludente a consensului interesat în multiple sensuri de la nivelul clasei politice, al magistraturii etc pentru împiedicarea unui proiect care ar fi constituit nu doar un act de necesară justiție istorică dar și de o mare utilitate de ordin practic pentru „tranziția post-comunistă” din România. Se impune reținut faptul că cea de-a doua Decizie de neconstituționalitate pronunțată de CCR s-a făcut în condițiile în care Curtea de contencios constituțional a fost sesizată de Înalta Curte de Casație și Justiție printr-o Hotărâre adoptată cu încălcarea dispozițiilor legale privitoare la incompatibilitatea și abținerea judecătorilor (pentru detalii, în principal sub acest aspect, se poate vedea Anexa A de la finalul textului analizei). Un număr de deficiențe reale, speculate de judecătorii CCR, ai ICCJ și de ceilalți adversari ai proiectului de Lege, au fost de natură să justifice întrebarea dacă inițiatorii înșiși au avut întreaga determinare necesară succesului unui asemenea demers²¹.

Conspirarea în continuare a Poliției politice comuniste (a ofițerilor, mai ales, și a agenților de influență din rândul elitelor politice, civice și intelectuale etc), neadoptarea Legii lustrăției – dar și condamnarea cu totul formală a comunismului și inexistența măcar a unui singur caz în care Justiția să fi investigat și să condamne chiar și numai una dintre sutele de mii de crime ale comunismului, astfel cum se va arăta în continuare – au fost posibile inclusiv din cauza atitudinii unora dintre liderii cei mai importanți ai societății civile. Suprinzătoare a fost de asemenea lipsa de atitudine din ultimii ani a unor intelectuali creditați cu acte de opoziție față de regimul comunist. Un număr de circumstanțe ale acestui context au fost de natură să ridice semne de întrebare cu privire la detalii pertinente ale biografiei unor asemenea personalități, la meritele reale ale acestora și, în ultimă instanță, cu privire la onestitatea și credibilitatea angajamentului lor declarat în procesul „decomunizării României”. Cu titlu de exemplu, pot fi date cazurile unor foști oponenți ai

²¹ Câteva exemple în acest sens pot fi găsite în Punctul de vedere al Guvernului Tăriceanu din noiembrie 2005 (de susținere cu observații a proiectului de Lege) precum și în cuprinsul Deciziei CCR nr 308/2012 (avem în vedere acele critici făcute de CCR și prin Decizia sa anterioară, nr 820/2010, și care, la examinarea proiectului, n-au fost avute în vedere de Camera Deputaților – cum ar fi neindividualizarea măsurilor lustrăției, aplicarea acestor măsuri exclusiv acelor persoane care au luat parte efectiv, ca responsabili ai unor instituții ale regimului comunist, la grave încălcări ale drepturilor și libertăților omului etc).

regimului comunist cum ar fi Mircea Dinescu, Andrei Pleșu, Gabriel Andreescu, Ana Blandiana, Petre Mihai-Băcanu etc²².

*

* *

²² În privința primilor patru este de reținut, de exemplu, că la mai mulți ani după 1990 s-a aflat că dosarele lor de Securitate nu mai sunt de găsit (fără ca cei în cauză să fi întreprins demersurile legale la care ar fi fost îndreptățiți, judiciare în principal – sub acest aspect, pe tot pe această pagină a website-ului, în secțiunea de Documente/ Alte documente, se poate vedea *Demersuri pentru accesul la dosarul de Securitate*). Andrei Pleșu și Mircea Dinescu au anunțat aceasta la scurt timp după ce – prin încălcarea legii, dat fiind că făcuseră parte din Partidul Comunist – au devenit membri ai CNSAS (Cronica română, *Mica mineriadă pro-PDSR din TVR, interviu cu Andrei Pleșu, membru în CNSAS*, 19 iunie 2000), pentru ca ulterior s-o facă și Gabriel Andreescu, care, cu acea ocazie, a vorbit în schimb, în termeni foarte neclari, despre un dosar, din perioada anilor 1980, de la Parchetul militar (se poate vedea Valerian Stan, *Pe culmile absurdului. În "dialog" cu Gabriel Andreescu, II*, New York Magazin, 2 noiembrie 2005, disponibil pe pagina de Publicistică a acestui website, anul 2005), respectiv Ana Blandiana (Formula As, *Dosariada în lectura unei poete*, interviu cu Dan Tapalagă, anul 2006, numărul 737). În vara anului 2014 avea să se afle că din 2003 Gabriel Andreescu, care în toată acea perioadă asumase rolul de judecător al responsabilităților comuniste (și, s-a mai spus, „o campanie care s-ar putea numi curățatorie de și pentru colaboratori ai Securității”), se recăsătorise cu Daniela Ghițescu, fostă agentă a Securității la Ambasada Olandei de la București (Dorin Tudoran, *Exceptionalismul românesc – azi, cea mai morală dintre lovituții*, 29 iunie 2014, disponibil pe blogpostul autorului). De asemenea la mai mulți ani după 1990 cercetările din arhive aveau să confirme că, sancționat în anul 1982 pentru implicarea în „afacerea Meditația Transcendentală”, Andrei Pleșu „informase” de fapt Securitatea „asupra conferinței la care am participat, exprimându-mi dezacordul față de conținutul ei, precum și uimirea că a putut avea loc în condițiuni oficiale”. Petre Mihai Băcanu nu a clarificat niciodată circumstanțele relațiilor sale și ale unor foști colegi de la România liberă, din anii 1980, cu agenți ai KGB (dar și cu Securitatea) – se poate vedea, de exemplu, Eduard Ovidiu Ohanesian, fost ziarist al României libere, *Puterea din umbră*, Editura Junimea, 2009. Semne de întrebare ridică de asemenea și contribuția esențială a fostului dizident la declinul grav (editorial, de tiraj etc) al celei mai importante publicații de orientare anticomunistă, România liberă – primită la scurt timp după decembrie 1989 de la puterea continuatoare a Sistemului comunist-securist, și ajunsă astăzi, de mai mulți ani, în proprietatea unuia dintre cei mai verhoși oameni de afaceri, suspectat a fi fost agent al Securității în Occident (ZiuaNews, *Agentul Rudy deconspiră legătura dintre Dan Grigore Adamescu și Securitate/ Adamescu l-a plătit pe Carlos Șacalul*, 16 martie 2013). Modul în care Petre Mihai Băcanu a acaparat publicația amintită („a furat și a dus de răpă cel mai citit și influent ziar al țării”, Corneliu Vlad, fost ziarist și el al României libere, *Și totuși, Revoluția Română*, Institutul Revoluției Române din Decembrie, 2011) – dar și relațiile sale neclare în contextul arătat – au constituit teme oculte sistematic în mediile civice și intelectuale care în mod tradițional se declarau preocupate de teme de acest gen. Cu privire la Ana Blandiana, relevant este de asemenea că, în mod categoric împotriva adevărului, poeta a pretins public, în mod constant, că ar fi fost interzisă în ultima perioadă a regimului comunist, deși în realitate, în perioada 1980-1989, a publicat în fiecare an câte o carte (Academia Cașavencu, *Interzis și făcut*, 28 decembrie 1999). Faptul că poeta ar fi fost interzisă, astfel cum s-a pretins, a fost reținut inclusiv în Raportul „Comisiei Tismăneanu”, Comisie din care soțul său, Romulus Rusan, a făcut parte. În sfârșit, relevant este și faptul că, mulți ani la rând membrul cel mai vizibil și mai influent al CNSAS, Mircea Dinescu a fost preocupat constant să fie atacați „colaboratori” dintre cei mai neînsemnați (și chiar nedovediți) ai Securității (în special deținuți politici), în timp ce față de adevărații responsabili de crimele comunismului fostul dizident anticomunist s-a dovedit de asemenea în mod constant mai mult decât indiferent.

La 18 decembrie 2006, prin discursul ținut în Parlament, președintele României, Traian Băsescu, a condamnat regimul comunist ca „ilegitim și criminal”, pe baza Raportului Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România (președinte, politologul Vladimir Tismăneanu)²³. Deși Raportul a fost primit cu numeroase critici²⁴, actul președintelui României a întrunit, la momentul acela, aprecieri cvasiunanime. Acestea exprimau mai ales speranța că măsurile stabilite prin Raport vor fi puse în practică.

Însă în anii care au urmat așteptările aveau să se dovedească în cea mai mare parte iluzorii. Astfel, între mai multe altele, nu a fost adusă la îndeplinire practic niciuna din cele aproape 20 de măsuri stabilite la Capitolul III, de „Legislație și justiție”, dintre care amintim:

- *declararea crimelor și abuzurilor regimului comunist drept crime împotriva umanității și, în consecință, imprescriptibile juridic*; astfel cum se va arăta în cele ce urmează, toate propunerile legislative și demersurile judiciare în acest sens au fost respinse;

- *adoptarea urgentă a legii lustrației*; astfel cum s-a arătat mai sus, și sub acest aspect nu s-a finalizat practic nimic; se impune precizat că, în

²³ Cu privire la componența acestei Comisii, una dintre mai multele împrejurări relevante care se impun reținute este și neacceptarea ca membru al Comisiei a luptătorului anticomunist Paul Goma. Deși printr-o scrisoare din 5 aprilie 2006, președintele Comisiei, Vladimir Tismăneanu, îl invitase pe scriitorul în exil să facă parte din Comisie, peste numai 9 zile, printr-o altă scrisoare, Tismăneanu și-a "retras invitația" pretextând că Paul Goma publicase în Jurnalul său internetic pe acel o altă scrisoare a sa (era și este de notorietate că scriitorul publica în mod frecvent corespondența care-i era adresată), precum și un comentariu prin care i-ar fi „contestat legitimitatea științifică și morală de a conduce Comisia”, i-ar fi „lezat demnitatea umană etc etc”. Semnificativ este și faptul că în legătură cu decizia lui Vladimir Tismăneanu nu a existat nicio reacție nu numai din partea președintelui Traian Băsescu (reacție prea puțin așteptată de aici) și a vreunui dintre cei 18 membri ai Comisiei, dar nici din partea societății civile și a intelectualilor dedicați acestei teme.

²⁴ Se pot vedea, de exemplu, *Iluzia anticomunismului. Lecturi critice ale Raportului Tismăneanu*, volum coordonat de Vasile Ernu, Costi Rogozanu, Ciprian Șiulea, Ovidiu Țichindeleanu, Editura Cartier, 2008; Valerian Stan, "*Procesul comunismului*": o nouă amânare (I-V), în New York Magazin, ianuarie-februarie 2007, articole disponibile pe pagina de Publicistică 2007 a acestui website. Printre criticile aduse Raportului s-au numărat: elaborarea acestuia a ținut mai mult de un interes de publicitate al președintelui Băsescu și al intelectualilor care îl susțineau (pentru motivarea condamnării comunismului, s-a susținut, nu mai era nevoie de un raport special, de vreme ce istoriografia însuma deja mii de cărți, studii și articole tematice); cu excepția câtorva capitole, documentul a constituit mai ales o compilație a sute de lucrări tematice; în locul unei expunerii factuale neutre, raportul și-a „abordat obiectul de pe o poziție frenetic ideologică”; documentul are numeroase lacune și erori („omitea”, de exemplu, că drama comunistă a României a început în iunie 1940, odată cu anexarea de către Uniunea Sovietică a Basarabiei, nordului Bucovinei și Ținutului Herței; prezenta falsificat numeroase date despre greva minerilor din Valea Jiului, din august 1977, astfel cum fostul conducător al grevei, Constantin Dobre, a arătat pe larg în ediția din 4 ianuarie 2007 a cotidianului Gardianul etc); unii membri ai Comisiei s-au aflat în „conflict de interese”, în raport cu trecutul propriu, al părinților, al soțului etc (a fost numit în special cazul președintelui Comisiei Vladimir Tismăneanu – dar și al lui Romulus Rusan, astfel cum s-a arătat mai sus) etc.

calitate de inițiator al „condamnării comunismului”, președintele Traian Băsescu nu a întreprins nimic pentru ca această lege să fie adoptată și să devină aplicabilă; de altfel, președintele României nu a întreprins nimic nici în legătură cu vreo altă măsură din cele amintite, deși prin discursul din Parlament se angajase explicit la mai multe dintre acestea – iar acest fapt îndreptățește punctul de vedere potrivit căruia „condamnarea comunismului” a fost mai mult un act formal, urmărind în special un capital electoral; mai mult, președintele Traian Băsescu s-a raliat prin declarații publice deciziei Curții Constituționale de respingere a Legii lustrației – anterior fostul înalt responsabil comunist Ion Iliescu se pronunțase și el împotriva unei asemenea legi, diferența dintre cei doi constând în ultimă instanță doar în retorica folosită²⁵; în cazul ambilor foști președinți s-a exprimat în mod constant opinia că apartenența lor la nomenclatura comunistă²⁶ a constituit de fapt motivul real din care s-au opus unei legi a lustrației; dar înaintea celor doi, în mod surprinzător, s-a declarat împotriva aplicării Punctului 8 al Proclamației de la

²⁵ În timp ce Ion Iliescu a vorbit despre această Lege ca despre “una de esență stalinistă. Mi se pare o prostie ca o țară europeană să vină după 20 de ani cu astfel de chestiuni” (Agenția Mediafax, *Ion Iliescu: Legea lustrației e o prostie, o lege de factură stalinistă*, 28 aprilie 2010), președintele Traian Băsescu a declarat, între altele, sofistic și prolix, că în cazul revoluțiilor, „atunci când au loc”, trebuie să aibă “cadența desfășurării lucrurilor așa cum este normal și cum așteaptă cetățenii să se întâmple după o revoluție ca cea din decembrie 89” (Agenția Mediafax, *Băsescu, despre legea lustrației: Argumentul Curții Constituționale că e prea târziu propusă mi s-a părut întemeiat*, 2 octombrie 2013).

²⁶ Ion Iliescu a fost, între altele, ministru pentru Problemele Tineretului, secretar al Comitetului Central al PCR (șef al Secției de Propagandă), președinte al Consiliului Județean Iași etc. Cu privire la Traian Băsescu se poate vedea, între mai multe altele, Marius Oprea, *Umbrele trecutului. Colaborarea lui Traian Băsescu cu Securitatea*, Observator cultural, numărul 539 din august 2010, respectiv numerele 540, 541 și 542 din septembrie 2010 – precum și nota 10 de mai sus.

Timișoara (și, implicit, împotriva unei legi a lustrației) și fostul președinte Emil Constantinescu²⁷;

- *repararea prin lege a nedreptăților făcute de regimul comunist și desființarea condamnărilor emise pe baza unor articole cu caracter politic*; inițiată de Guvernul Tăriceanu în 2007, în cursul anului 2009, în timpul mandatului președintelui Băsescu și al Guvernului condus de Emil Boc (Partidul Democrat Liberal), a fost adoptată Legea nr 221 privind condamnările cu caracter politic și măsurile administrative asimilate acestora, pronunțate în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989; adoptarea Legii, prezentată ca o importantă realizare de către suporterii președintelui Băsescu și ai partidului acestuia (PDL)²⁸, s-a dovedit a nu fi nici ea, în cele din urmă, în timpul aceleiași administrații, decât un act pur formal; dincolo de un paragraf al actului în cauză care prevedea că efectele hotărârilor judecătorești cu caracter politic „sunt înlăturate de drept”, textul care viza acordarea de despăgubiri morale foștilor deținuți politici – art 5 alin 1 lit a) teza întâi, revendicarea practic cea mai importantă a foștilor deținuți politici – a fost suprimat, la mai puțin de un an și jumătate de la adoptare, de aceeași Curte Constituțională, prezidată de judecătorul Augustin Zegrean (numit de

²⁷ În 18 martie 1997, cu ocazia unei vizite făcută la Timișoara la puțin timp după preluarea mandatului prezidențial, după ce Societatea Timișoara tocmai îi acordase premiul „Speranța”, Emil Constantinescu, „arătând că altele sunt prioritățile acum, a suprins asistența – din sala arhiplină a Operei Române din Timișoara – când a spus că nu mai este necesar Punctul 8 al Proclamației (care interzicea accesul activiștilor comuniști și securiștilor la funcții publice). El a arătat în context că Punctul 8 a fost necesar până în noiembrie 1996, când a fost rezolvat prin voința poporului român” – România liberă, *Emil Constantinescu a primit Premiul „Speranța”/ Punctul 8 al Proclamației de la Timișoara a fost necesar până în noiembrie 1996*, 20 martie 1997. Apreciem că nu este nerezonabil ca atitudinea surprinzătoare a fostului președinte, susținut de partidele și organizațiile civice anticomuniste, să fie pusă în legătură și cu alte împrejurări care în timp au ridicat semne de întrebare asemănătoare. Un exemplu sunt indiciile referitoare la o înțelegere secretă („pact cu diavolul”) pe care viitorul președinte ar fi făcut-o, începând din 1995, cu structurile succesoare Securității – înțelegere despre care există mărturii că ar fi fost cunoscută și liderilor PNȚCD Corneliu Coposu și Alianței Civice Ana Blandiana (se poate vedea Liviu Vălenaș în dialog cu Șerban Orescu, *Eșecul unei reforme: 1996-2000* p 571-574, Editura Ars Longa, 2000). Relevant poate să fie sub acest aspect și faptul că, înainte de 1989, fostul președinte Constantinescu și Zoe Petre (consilierul său principal, în mod constant foarte influent în relațiile cu acesta) au ocupat funcții de conducere în Organizația PCR a Universității din București.

²⁸ De exemplu, în ediția din 17 noiembrie 2009 a revistei 22 (aparținând Grupului pentru Dialog Social), istoricul Cristian Vasile (fost membru al Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România) a salutat adoptarea Legii, incriminând totodată „orbirea și reaua-credință” a celor care „în anul electoral 2009” reiau „mai vechile teme de atac asupra președintelui Traian Băsescu”, a cărui „condamnare a comunismului nu ar fi fost decât un gest electoral cinic și fără consecințe” (articolul, *Condamnarea comunismului*, era publicat în plină campanie electorală în care Traian Băsescu candida pentru cel de-al doilea mandat).

președintele Traian Băsescu, fost deputat al partidului acestuia)²⁹; semnificativ este de asemenea și faptul că nici Guvernul Boc și nici Președinta Camerei Deputaților (Roberta Anastase, aparținând de asemenea PDL) nu au comunicat Curții Constituționale punctele de vedere prevăzute de lege asupra excepției de neconstituționalitate cu care aceasta fusese sesizată; însă deținuții politici nu numai că nu au primit reparațiile care se cuveneau pentru persecuțiile grave îndurate dar, în „post-comunism”, memoria lor a fost întinată uneori de cei

²⁹ Inconsistența Deciziei în cauză (nr 1360 din 21 octombrie 2010) a făcut și în acest caz rezonabilă supoziția că, în fapt, instanța de contencios constituțional a decis în acord cu opțiunea autorității politice. Cu titlu de exemplu, principala „motivare” a Curții a fost că despăgubirile pentru daunele morale suferite în perioada comunistă ar fi inechitabile în considerarea faptului că persoanele persecutate din motive politice erau deja beneficiare ale indemnizațiilor lunare în cuantum de 200 de lei (respectiv 100 de lei) pentru fiecare an de detenție, respectiv de internare abuzivă în spitalele psihiatrice, stabilite prin Decretul-lege nr 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată în 6 martie 1945. Deși le era și lor bine cunoscut faptul că victimele statului comunist, tot mai puține de la un an la altul, trăiau cel mai adesea în sărăcie (având pensii de 5 sau chiar de 10 mai mici ca ale torționarii lor), judecătorii Curții au găsit că dacă foștilor deținuți politici li s-ar fi dat prin lege dreptul de a se adresa instanțelor de judecată pentru „despăgubiri morale” individualizate în raport cu abuzurile la care fiecare dintre ei au fost supuși s-ar „aduce atingere valorii supreme de dreptate, una dintre valorile esențiale ale statului de drept, astfel cum este proclamată în prevederile art 1 alin (3) din Constituție”. Or un asemenea „argument” nu putea să fie, în mod evident, decât cel mult un enunț de natură strict politică – mai mult decât discutabil și acesta. Pentru că o argumentare de drept constituțional nu avea voie să invoce trunchiat textul constituțional în cauză – în care „dreptatea”, ca valoare a statului de drept din România, era și este precedată, în enumerarea acolo făcută, de valori cu nimic mai puțin importante, precum „demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor și libera dezvoltare a personalității umane”. „Dreptatea” pe care au apărât-o judecătorii cu aparența unei griji deosebite pentru valorile garantate de legea fundamentală este în fapt o gravă nedreptate în condițiile în care victimele ororilor statului comunist sunt împiedicate să se adreseze Justiției pentru o dreaptă despăgubire, pe măsura ororilor pe care le-au îndurat. Preocupați de subterfugii la o decizie vădit inconsistentă și netemeinică, magistrații Curții Constituționale au scăpat din vedere până și faptul că suprimând textul legal în cauză au încălcat victimelor statului comunist inclusiv dreptul constituțional de acces liber la Justiție: „(1) Orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime. (2) Nici o lege nu poate îngreuna exercitarea acestui drept” (art 21 din Constituția României)”. În sfârșit, magistrații Curții au decis cum au decis fiindu-le bine cunoscut faptul că în anii anteriori, cu deosebire în perioada administrației Băsescu-PDL, au fost respinse proiecte de lege care vizau stabilirea mai echitabilă a drepturilor de pensie ale foștilor deținuți politici și, respectiv, ale torționarii lor (se pot vedea, de exemplu, tot pe această pagină a website-ului, în secțiunea de Documente/ Analize, studii, rapoarte, *Propunere legislativă privind pensiile unor responsabili comuniști (iulie 2006)*, respectiv *Propunere legislativă privind pensiile unor responsabili comuniști (mai 2008)*; prin toate acestea nu erau materializate alte două măsuri stabilite imperativ în Raportul Comisiei Prezidențiale de Analiză a Dictaturii Comuniste, astfel cum se va arăta mai jos.

care ar fi avut primii datoria s-o cinstească și să prezerve adevărul istoric, între ei chiar și responsabili ai unor instituții publice revenindu-le această datorie³⁰;

- *anularea condamnărilor la moarte de tipul celor aplicate așazișilor trădători de țară, care nu au trădat de fapt România, ci criminalitatea comunismului (Constantin Răuță, Ion Mihai Pacepa, Mircea Răceanu etc);* măsura nu a fost materializată;

- *abrogarea prin lege a prevederilor Decretului prezidențial al lui Nicolae Ceaușescu din 1988 în ceea ce privește crimele politice (Decretul nr 11/1988 privind amnistierea unor infracțiuni și reducerea unor pedepse);* în legătură cu acest Decret – care nu a fost abrogat, cum se cerea – în Raport se mai consemnase: „*Datorită aplicării acestui Decret, securiști și șefi comuniști care, de pildă, au torturat sau au ordonat torturarea unor disidenți nu pot fi acționați în justiție, deoarece orice vină în afară de omor a fost amnistiată prin acest act normativ. Există opinia că, din punct de vedere legal, aceasta a fost cauza principală pentru care nu s-a putut face <Procesul comunismului>: majoritatea crimelor nu au fost omoruri, ci: tortură, lovituri cauzatoare de moarte, bătăi, privare ilegală de libertate, abuz în serviciu cu vătămarea intereselor persoanei etc, toate <amnistiate>”;* comentariile din Raport sunt lipsite de relevanță întrucât prin Decretul nr 547/1969 al Consiliului de Stat România a ratificat Convenția ONU din 1968 asupra imprescriptibilității crimelor de război și a crimelor împotriva umanității, Convenție potrivit căreia „persecuțiile pe motive politice, rasiale sau religioase” (inclusiv, deci, „torturarea dezidenților politici”), definite prin acest tratat și prin Statutul Tribunalului Militar Internațional de la Nuremberg, au fost și sunt considerate crime împotriva umanității, imprescriptibile; iar printr-un Decret prezidențial nu s-ar fi putut înlătura aplicabilitatea unui tratat internațional (dat fiind în principal art 26 al Convenției din 1969 de la Viena cu privire la dreptul

³⁰ Două exemple sunt cele ale foștilor deținuți politici Aurel Sergiu Marinescu (care a făcut 14 ani de închisoare comunistă, fiind eliberat abia în 1969, cu cinci ani mai târziu decât majoritatea covârșitoare a deținuților politici, eliberați până în 1964) și Adrian Marino (8 ani deținut politic și 6 deportat). Nu mult după decesul fiecăruia dintre ei (așa cum s-a întâmplat în practic toate cazurile de acest gen, când cei în cauză nu se mai puteau apăra în vreun fel), Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității a făcut publice informații care ar fi indicat colaborarea lor cu Securitatea. Informațiile, furnizate și așa trunchiat, au fost interpretate unilateral, rupte din context și chiar falsificate, cu intenția de maculare a celor vizați. Campania împotriva lui Marino a fost dusă în special de Vladimir Tismăneanu, președintele Consiliului științific al ICCMER, și Mircea Dinescu, membru al Colegiului CNSAS, poziții publice în mod evident incompatibile cu asemenea atitudini (se pot vedea, de exemplu: Vladimir Tismăneanu, *Un intelectual erudit, chinuit, delator și idiosincronic: “Misiunile” lui Adrian Marino*, pe blogpostul autorului, 28 aprilie 2010, și Mircea Dinescu, *Marino minte și mort*, Evenimentul zilei, 9 februarie 2010). Pentru poziții critice corelative se pot vedea, de exemplu: Gabriel Andreescu, *Cazul Marino (I-V)*, cotidianul.ro, 5-11 mai 2010, respectiv Valerian Stan, *Istoria, eterna poveste*, New York Magazin, 21 octombrie 2009 și *Situațiunea (XXXVII)*, New York Magazin, 20 ianuarie 2010, disponibile pe pagina de Publicistică a acestui website.

tratatelor – principiul „*Pacta sunt servanda*”); în consecință, afirmația că Decretul din 1988 ar fi fost „cauza principală pentru care nu s-a putut face <Procesul comunismului>” constituie în cazul cel mai bun o necunoaștere a principiilor de drept; de altfel, din necunoaștere sau din altă cauză, în Raportul Comisiei Prezidențiale nu se face nici cea mai vagă referire la Convenția ONU din 1968, deși acest tratat avea o relevanță deosebită în legătură cu obiectul Raportului; cauza principală pentru care în România nu s-a putut face „Procesul comunismului” au constituit-o de fapt, în principal, opoziția cvasiunanimă în acest sens a clasei politice din ultimul sfert de veac și modul în care s-au raportat la toate acestea societatea civilă și intelctualii democrați;

- *foștii cetățenii români exilați în perioada comunistă (și/ sau urmașii lor direcți) să-și reprimească drepturile de care au fost privați prin abuz (drepturile referitoare la cetățenie) – este în primul rând vorba de scriitorul disident Paul Goma; nici sub acest aspect nu s-a întreprins nimic*³¹; mai mult, în septembrie 2006, cu numai două luni înainte de finalizarea Raportului și de „condamnarea comunismului”, peste 500 de personalități ale vieții publice au adresat un Apel pentru repunerea în drepturi a lui Paul Goma – inclusiv președintelui Traian Băsescu – demers care a rămas fără niciun răspuns (dar și fără cel mai neînsemnat ecou în rândul membrilor „Comisiei Tismăneanu”, constituită în aprilie 2006, și chiar al „intelectualilor militanți” precum cei aparținând Alianței Civice, Grupului pentru Dialog Social etc)³²;

- *foștii activiști comuniști de frunte, foștii conducători ai Securității, ai Miliției și ai Ministerului de Interne, ai Justiției comuniste, foștii torționari să nu poată beneficia de pensii peste nivelul minim al populației; nici această măsură nu a fost materializată; mai mult, astfel cum se va arăta în continuare, în perioada 2006-2009 au fost respinse două propuneri legislative pe care le-a făcut în acest sens Institutul pentru Investigarea Crimelor Comunismului în România;*

- *pensia foștilor deținuți politici și a urmașilor direcți ai acestora să fie considerabil majorată; măsura nu a fost adoptată;*

- *recunoașterea calității de deținuți politici celor arestați pentru participarea la manifestația anticomunistă din Piața Universității; măsura nu a fost adoptată;*

- *modificarea legislației referitoare la Arhivele Naționale, imediata desecretizare a tuturor arhivelor legate de perioada comunistă și trecerea Arhivelor Naționale în subordinea Ministerului Culturii și Cultelor; măsura nu a fost adoptată.*

³¹ Notă ulterioară (29.03.2016): Detalii pot fi văzute pe această pagină a website-ului, secțiunea Documente/ Alte documente, *Cauza Stan (Vatafu) impotriva Administratiei Prezidentiale*.

³² Detalii pot fi văzute tot pe această pagină a website-ului, secțiunea Documente/ Alte documente, *Apel pentru repunerea în drepturi a lui Paul Goma*.

Dacă legislația de tranziție a fost prea puțin relevantă, asumarea trecutului recent a lipsit practic cu totul în România „post-comunistă”. La 25 de ani de la prăbușirea comunismului nu a existat niciun proces în care faptele adevăraților vinovați de sutele de mii de crime ale comunismului („crime împotriva umanității”/ „persecuții pe motive politice”) să fi fost investigate și sancționate. Cele 3 cazuri reținute în Raportul Comisiei Prezidențiale ca fiind „cazuri de crime politice de dinainte de decembrie 1989 în care au avut loc urmăriri penale și procese care să se soldeze cu condamnări” sunt practic lipsite de relevanță. Pe de o parte, „Procesele membrilor Comitetului Politic Executiv al PCR și al lui Victor A Stănculescu” (dar și, se omite, al generalului Mihai Chițac și ale altor militari) au vizat exclusiv participarea celor amintiți la reprimarea revoluției din decembrie 1989. Or în cazul membrilor Comitetului Politic Executiv și al altor importanți lideri ai PCR s-ar fi impus cercetări cu privire întreaga lor activitate în calitate de înalți responsabili ai regimului comunist „ilegitim și criminal”. Cu privire la „procesul asasinilor lui Gheorghe Ursu”, și invocarea acestui caz este în mare măsură nepertinentă, dat fiind că timp de 25 de ani Justiția a refuzat sistematic să facă cercetările care se impuneau cu privire la adevăratul autor al asasinatului, ofițerul de Securitate Marin Pârvulescu, cum se va arăta mai jos.

În contextul celor de mai sus se impune menționată așteptarea generată în rândul unei importante părți a societății românești că prin participarea Partidului Național Liberal la guvernarea majoritar FSN-istă dintre octombrie 1991 și noiembrie 1992 se va începe un atât de necesar „proces al comunismului”. Așteptările erau justificate inclusiv de faptul că, prin Mircea Ionescu-Quintus, fost deținut politic, PNL deținea în acel Guvern portofoliul important al Justiției. Nu a fost însă inițiată nicio măsură în sensul arătat – iar peste aproape zece ani, atunci când s-a aflat că fusese colaborator al Securității (fapt pe care ulterior el însuși l-a recunoscut³³), cele întâmplătoare au fost puse în principal în legătură cu trecutul ascuns al liderului liberal.

*

* *

Prin Hotărârea nr 1724 din 21 decembrie 2005, Guvernul Tăriceanu a decis înființarea Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului în România (IICCR). La 25 noiembrie 2009, prin Hotărârea nr 802, sub motivul „raționalizării cheltuielilor publice”, Guvernul Boc a reorganizat IICCR ca Institut de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (IICCMER). De la înființare și până la data de 26 februarie 2010 IICCR a fost condus în calitate de președinte de istoricul Marius Oprea

³³ Evenimentul zilei, *Mircea Ionescu-Quintus : Nu am avut puterea sa refuz Securitatea*, 1 octombrie 2006

(director general Stejărel Olaru și secretar general Lucia Hossu Longin) iar de la data amintită și până în mai 2012 de politologul Vladimir Tismăneanu (președinte al Consiliului științific), Ioan Stanomir (director executiv) și Mihail Neamțu (director științific).

În perioada 2006-2009, două dintre preocupările centrale ale Institutului au constat din adunarea de date, documente și mărturii privind încălcarea drepturilor omului în anii regimului comunist și sesizarea organelor judiciare, respectiv formularea de propuneri legislative specifice. În aceeași perioadă și în același scop am colaborat cu IICCR, la invitația conducerii acestuia.

Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție i-au fost adresate mai multe sesizări cu privire la indicii temeinice de violare gravă a drepturilor și libertăților fundamentale (inclusiv prin acte de terorism), în special de către ofițeri de Securitate, în perioada regimului comunist – detalii în legătură cu 6 sesizări și cu modul de „soluționare” a lor pot fi găsite tot pe această pagină a website-ului, în secțiunea Documente/ Analize, studii, rapoarte, sub titulatura *Cauza penală privind pe...* și având asociat acronimul IICCR iar în legătură cu alte 2 sesizări (care au fost redactate de compartimentul juridic al IICCR) pot fi văzute detalii în cuprinsul anexelor B și C de la finalul analizei.

Sesizările IICCR se întemeiaseră în drept inclusiv pe Convenția ONU din 1968 asupra imprescriptibilității crimelor de război și a crimelor împotriva umanității, ratificată de România în 1969. Convenția, coroborată cu Statutul Tribunalului Militar Internațional de la Nuremberg (la care aceasta face trimitere *expressis verbis*), include în categoria „crimelor împotriva umanității” – declarate imprescriptibile – „persecuțiile pe motive politice, rasiale sau religioase” împotriva „oricărei populații civile”, „oricare ar fi data la care au fost comise”, „indiferent dacă sunt comise în timp de război sau în timp de pace” (art I lit b din Convenție, coroborat cu art 6 lit c din Statutul Tribunalului Militar).

În perioada 2006-2009, Parchetul a „soluționat” cauza luptătorului anticomunist Vasile Paraschiv – cauză care, tot pe aceste website, sub titulatura *Cauza penală privind pe torționarii luptătorului anticomunist Vasile Paraschiv*, poate fi văzută ca fiind cea mai complet motivată atât de către IICCR cât și de către Parchet (IICCR a adresat Sesizarea penală Parchetului la 8 iulie 2008)³⁴. Ambele soluții ale Parchetului au fost de neîncepere a urmăririi penale și au fost dispuse de procurorii Iuliu Molcuț și Marius Iacob. Atât

³⁴ Tot în legătură cu această cauză se pot vedea și Valerian Stan, *Crimele comunismului: injustiție și cinism* (I-III), New York Magazin, noiembrie și decembrie 2008, disponibile de asemenea pe acest website în secțiunea Publicistică 2008.

procurorul Iacob cât și Laura Codruța Kövesi³⁵, procurorul general al Parchetului menționat, au fost numiți în funcții de ministrul Justiției Monica Macovei, fost procuror în timpul regimului comunist, și de președintele României Traian Băsescu.

În motivarea soluțiilor lor, procurorii Secției de urmărire penală și criminalistică a PICCJ au susținut că răspunderea penală pentru faptele în legătură cu care au fost sesizați ar fi fost înlăturată prin intervenția prescripției și că în cauză nu ar fi fost aplicabilă Convenția ONU din 1968, și deci nici faptele sesizate nu ar fi constituit crime împotriva umanității. Deciziile au fost în mod evident nelegale, netemeinice și abuzive dată fiind în special împrejurarea, motivată detaliat în plângerile făcute de IICCR pentru și în numele lui Vasile Paraschiv, că faptele torționariilor lui Paraschiv au constituit „persecuții pe motive politice”, incluse în categoria „crimelor împotriva umanității” și, în conformitate cu prevederile Convenției ONU din 1968, declarate imprescriptibile.

Pentru a înlătura cu orice preț aplicabilitatea Convenției ONU, Parchetul a invocat un alt tratat, complet nepertinent în materia obiect al aceluși dosar – Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale. Invocarea vădit nepertinentă și cu rea credință a celui din urmă tratat constă în principal în faptul că acesta a fost adoptat, astfel cum o indică și titlul – „Statutului Curții Penale Internaționale, adoptat la Roma la 17 iulie 1998”, pe care, în cuprinsul motivării lor, reprezentanții Parchetului l-au reținut în mod intenționat incomplet și incorect – în scopul înființării Curții Penale Internaționale. În consecință, scopul adoptării Statutului nu a fost acela de a introduce o nouă reglementare internațională (alta decât Convenția ONU asupra imprescriptibilității crimelor de război și a crimelor împotriva umanității) în materia cercetării și pedepsirii „crimelor împotriva umanității” (inclusiv „persecuțiile pe motive politice”) comise anterior adoptării și intrării în vigoare a Statutului. Convenția ONU din 1968 era și este în vigoare iar prevederile ei, care prin ratificare de către România făceau și fac parte din dreptul intern, au fost și sunt deplin aplicabile cauzelor privind persecuțiile politice de natura celor al căror victimă a fost, timp de aproape 25 de ani, Vasile Paraschiv. Convenția ONU era și este deplin aplicabilă tuturor „crimelor împotriva umanității” constând în „persecuții pe motive politice” comise cel puțin până la momentul la care Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale a intrat în vigoare (octombrie 2002). Deși este adevărat că cuprinde inclusiv o definiție a crimelor împotriva umanității, Statutul de la

³⁵ În mod direct sau indirect, Laura Codruța Kövesi (pe durata întregului său mandat la conducerea Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, din perioada 2006-2012) a avut contribuția cea mai substanțială la exonerarea de răspundere a celor vinovați de crime ale comunismului.

Roma stabilește *expressis verbis* și faptul că prevederile sale nu sunt aplicabile crimelor împotriva umanității comise anterior intrării sale în vigoare (art 24 paragr 1). În consecință, reglementarea aplicabilă pentru cercetarea și pedepsirea „persecuțiilor pe motive politice”, „crime împotriva umanității”, comise anterior intrării în vigoare a Statutului de la Roma, era și rămâne Convenția ONU asupra imprescriptibilității crimelor de război și a crimelor împotriva umanității.

Cu privire la prescrierea răspunderii penale pentru faptele sesizate, Parchetul a ignorat cu totul și nu a răspuns în vreun fel motivării pe care IICCR a făcut-o inclusiv în sensul că atât înainte de decembrie 1989 cât și după au existat numeroase împrejurări care au împiedicat punerea în mișcare a acțiunii penale – între multe altele, de exemplu, Vasile Paraschiv nu a avut acces la cele mai multe dintre informațiile necesare sesizării organelor judiciare. Dar semnificativ este și faptul că, ajunsă pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție, plângerea făcută de IICCR și Vasile Paraschiv a fost judecată și respinsă, la fond, de un complet prezidat de judecătorul Nicolae Jidovu, despre care, cum s-a arătat anterior, existau informații că a fost agent sau colaborator al Securității (ulterior dezvăluirilor care l-au vizat, judecătorul a fost promovată rapid de la Judecătoria Sectorului 1 al Capitalei până la instanța supremă). Soluția instanței de fond de la ICCJ a rămas definitivă ca urmare a introducerii recursului cu o zi mai târziu de către avocata lui Vasile Paraschiv, care s-a oferit să-l reprezinte pe acesta la instanța de recurs³⁶.

În perioada 2006-2009, Parchetul – mai precis Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Târgu Mureș (procuror general Dan Petru), respectiv Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (procuror general Laura Codruța Kövesi) – a „soluționat” și sesizarea IICCR în cauza fostului ofițer de Miliție Radu Sandu Moldovan (pe pagina de Documente/ Analize, studii, rapoarte, *Cauza penală privind pe ofițerul de Miliție Moldovan Radu Sandu*), cu privire la care au existat indicii temeinice că a săvârșit numeroase acte grave de persecuție politică (IICCR a adresat Sesizarea penală Parchetului la 19 februarie 2008)³⁷. În acest dosar Parchetul a înțeles să exonereze de răspunderea pentru faptele sesizate nu cu „argumente de drept” precum cele din cauza torționarilor lui Vasile Paraschiv, ci cu „argumente de fapt” (nepertinente și acestea dar și neconforme cu realitatea) – în special în sensul că victimele actelor represive „aveau antecedente penale”, că plângerile lor ar fi fost „generate de sentimente de aversiune sau chiar ură” față de fostul ofițer de Miliție etc. Exonerat de orice răspundere, fostul ofițer de Miliție ocupă la

³⁶ Se poate vedea Valerian Stan, *Situațiunea (XLV)*, New York Magazin, 30 iunie 2010, disponibil pe pagina de Publicistică 2010.

³⁷ Faptele au constat mai ales în cercetarea abuzivă a unui număr mare de persoane, în special minori, în torturarea repetată a acestora și supunerea lor la tratamente crude, inumane și degradante.

această dată funcția de Șef al Inspectoratului Județean de Poliție Harghita (având gradul de Chestor de Poliție).

Dar la exonerarea de vinovățiile pentru crimele comunismului au contribuit nu numai magistrații și politicienii cu un trecut legat de regimul comunist (precum Ion Iliescu, Traian Băsescu, Monica Macovei etc) ci și responsabili ai IICCMER. Astfel, în timpul mandatului echipei Tismăneanu-Stanomir-Neamțu, așa cum avea să confirme explicit chiar directorul executiv Stanomir (se poate vedea Anexa D de mai jos), Institutul nu a contestat niciuna dintre deciziile de neîncepere a urmăririi penale date de Parchet – fapt care a condus la prescrierea dreptului la acțiune și la absolvirea de răspundere a câtorva sute de ofițeri de Securitate, a altor responsabili ai regimului comunist și complicilor acestora, care au comis grave acte de poliție politică împotriva cetățenilor români. O altă consecință a inacțiunii conducerii IICCMER o reprezintă imposibilitatea sesizării cu aceste cauze a Curții Europene a Drepturilor Omului pentru violarea (sub aspect procedural) a dreptului la viață, a dreptului persoanelor de a nu fi supuse torturii, pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante, a dreptului la un proces echitabil, a altor drepturi și libertăți fundamentale. CEDO nu putea fi sesizată din cauza neîndeplinirii condiției de admisibilitate constând în prealabila „epuizare a căilor de recurs interne” (art 35 alin 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului). Motivele din care conducerea IICCMER a susținut că nu a contestat rezoluțiile Parchetului sunt lipsite de relevanță, cu excepția situațiilor în care a survenit decesul făptuitorilor. În rest, explicațiile potrivit cărora, de exemplu, Parchetul a susținut că ar fi survenit prescrierea răspunderii penale sau că același Parchet „nu lua în calcul tratatele ratificate de România” nu pot constitui decât pretexte ale unei inacțiuni greu explicabile – în condițiile în care s-ar fi impus ca Institutul să conteste, inclusiv în instanță, în termenele prevăzute de lege, soluțiile procurorilor. În același mod s-ar fi impus procedat și cu privire la „motivările” Parchetului în sensul că răspunderea penală a unora dintre torționarii comuniști nu a fost angajată întrucât faptele sesizate „nu erau prevăzute de legea penală”. Un asemenea exemplu este „soluția” Parchetului Militar în cauza privind acte de terorism ale Securității (pe pagina de Documente/ Analize, studii, rapoarte a acestui website, *Cauza penală privind acte de terorism ale Securității*) – prin care Parchetul a susținut că infracțiunile de „omor calificat”, „omor deosebit de grav”, „lipsire de libertate în mod ilegal” etc nu ar fi fost prevăzute de legea penală deși art 175, art 176, respectiv 189 incriminau aceste fapte.

Explicația inacțiunii conducerii IICCMER rezidă și în viziunea pe care aceasta a avut-o asupra menirii Institutului (o viziune care nu a avut practic nimic în comun cu statutul și scopul unei asemenea instituții publice, statut și scop rezultând inclusiv din titulatura acesteia – Institutul pentru Investigarea

Crimelor Comunismului în România). Este semnificativ în acest sens faptul că exact în perioada în care conducerea IICCR era preluată de echipa Vladimir Tismăneanu-Ioan Stanomir, articolul 2 al abia adoptatei HG nr 802 din 18 noiembrie 2009 privind înființarea, organizarea și funcționarea ICCMER era radical modificat fiind eliminată dintre atribuțiile Institutului aceea de „sesizare a organelor în drept” cu privire la „crimele, abuzurile și încălcările drepturilor omului pe întreaga durată a regimului comunist în România”. Astfel, prin HG 134 din 23 februarie 2010 rolul Institutului era reformulat³⁸ în ceea ce ulterior analiști ai acestei teme aveau să numească „anticomunism de conferință”, prin care „am condamnat comunismul, dar n-am condamnat pe nimeni”³⁹. Institutul avea să-și recapete atribuțiile de sesizare a organelor judiciare cu privire la „crimele comunismului” prin HG nr 768 din 25 iulie 2012 (adoptată de Guvernul Ponta), odată cu preluarea conducerii ICCMER de către istoricul Dan-Andrei Muraru.

*

* *

Timp de 25 de ani, practic nimeni nu a fost tras la răspundere pentru crimele din perioada regimului comunist⁴⁰ – cu atât mai puțin marii vinovați de cele întâmplate (iar faptul acesta a fost ignorat practic cu totul inclusiv de „intelectualii democrați” și militanții civici susținători declarați ai „procesului comunismului”). Iulian Vlad și Tudor Postelnicu, șefii Securității din perioada ultimă a regimului Ceaușescu, au fost judecați exclusiv pentru implicarea în reprimarea revoluționarilor din decembrie 1989, și nu pentru responsabilitatea de a fi condus principala instituție represivă a statului comunist totalitar. Prin Sesizările sale penale, IICCR a furnizat organelor judiciare indicii temeinice despre implicarea celor doi și a altor responsabili ai Securității de la cel mai înalt nivel în acte de represiune din motive politice, inclusiv în acte de

³⁸ „Scopurile” Institutului au fost reformulate astfel: „administrarea și analizarea, de o manieră riguroasă și științifică, a memoriei regimului comunist din România, precum și a consecințelor acestuia, în directă colaborare cu celelalte instituții ale statului, în spiritul valorilor constituționale ale democrației, statului de drept și pluralismului; sprijinirea constituirii unor mecanisme educaționale și de informare destinate să promoveze, la nivel public, național și internațional, memoria perioadei comuniste din istoria României și de încurajare a dezvoltării unei culturi a libertății, democrației și a statului de drept, prin omagierea victimelor dictaturii comuniste din România și analiza mecanismelor statului totalitar; dezvoltarea și încurajarea cercetării științifice și studiul avansat în domeniul istoriei comunismului, prin metode critice și comparative și în concordanță cu standardele internaționale”.

³⁹ Alina Mungiu-Pippidi, *Ceață la dreapta, ceață la stânga*, în România liberă, 4 august 2010

⁴⁰ Practic singurul exponent al sistemului represiv comunist trimis până la această dată în judecată de către Parchet – un exponent de rang cu totul marginal al sistemului în cauză – este Alexandru Vișinescu, un securist torționar din cadrul sistemului penitenciar comunist. Pe această temă se poate vedea Mircea Stănescu, *The Media vs Historical Accuracy: How Romania's Current Communist Trials Are Being Misrepresented*, în Balkanalysis.com, 11 ianuarie 2015, *Alexandru Vișinescu vorbește*, 27 februarie 2015, și următoarele pe aceeași temă, pe blogpostul autorului.

terorism – se pot vedea, de exemplu, *Cauzele penale privind pe torționarii lui Vasile Paraschiv și Gheorghe Ursu*, respectiv *Cauza penală privind acte de terorism ale Securității*. Cu toate acestea, nimeni nu a fost tras la răspundere. În plus, Iulian Vlad a beneficiat din partea autorităților statului de la cel mai înalt nivel de un tratament care sub nicio formă nu s-ar fi cuvenit rezervat unui asemenea persoane. Două exemple sunt invitarea și participarea lui Vlad, alături de președintele României Traian Băsescu, la ceremonia depunerii jurământului de credință față de țară de către absolvenții Academiei de Poliție (21 iulie 2006, fotografia 1), respectiv invitarea și participarea, alături de directorul și adjunctul Serviciului Român de Informații, George Maior și generalul Florian Coldea, la „Aniversarea a 40 de ani de la înființarea primelor structuri românești antiteroriste” (18 decembrie 2015, fotografia 2). Omagierea în acest mod a „luptei antiteroriste a Securității” din perioada comunistă a constituit, în plus, un afront grosolan la adresa adevărului istoric bine cunoscut că Securitatea a comis numeroase acțiuni criminale, teroriste, îndreptate împotriva românilor rezidenți în Occident și împotriva statelor occidentale (cu titlu de exemplu, pentru câteva cazuri punctuale, se poate vedea pe pagina de Documente/ Analize, studii, rapoarte a website-ului *Cauza penală privind acte de terorism ale Securității*). După 1989, implicarea Securității în acte de terorism a fost de altfel recunoscută la nivelul cel mai înalt al responsabililor statului român: „Pe 30 noiembrie 2001, cu ocazia sărbătoririi a 50 de ani de la înființarea Radio Europa Liberă, secția română a fost celebrată oficial de Președinția României. Cu acea ocazie, președintele Ion Iliescu a confirmat public responsabilitatea Securității în atentate: <Nu putem uita nici morțile teribile și încă neelucidate ale celor trei directori ai departamentului românesc al Europei Libere din anii 80 – Noël Bernard, Radu Gorun Cismărescu, Vlad Georgescu sau a unui redactor de frunte al postului, ca Emil Georgescu. La fel cum nu putem uita barbara agresiune împotriva Monicăi Lovinescu, în 1977, ori pachetele-bombă primite de colaboratorii Europei Libere – Paul Goma, Nicolae Penescu, Șerban Orescu, ori atentatul de la München din 21 februarie 1981, coordonat – după cum dovedește ancheta în curs – de teroristul Carlos, la comanda fostei Securități>”⁴¹.

⁴¹ Pentru mai multe pe această temă se pot vedea Liviu Tofan, *Șacalul Securității*, Editura Polirom, 2013 și Mircea Stănescu, *Securitatea și terorismul (inter)național (1977-1989)*, pe blogpostul autorului, 23 iunie 2005.

Foto 1 (Iulian Vlad, în rândul al doilea, cu ochelari)

Foto 2

În perioada 2006-2009 IICCR a elaborat de asemenea și înaintat un număr de propuneri legislative care, adoptate, ar fi completat într-o măsură relevantă legislația de tranziție din România și ar fi constituit premisa unei asumări efective a trecutului recent, care să faciliteze în egală măsură desprinderea țării de trecutul comunist și clădirea unei societăți aptă să se apere pe termen lung de tentațiile oricăror totalitarisme.

Dintre propunerile legislative ale IICCR (în număr de 5, care pot fi văzute tot pe această pagină a website-ului, în secțiunea de Documente/ Analize, rapoarte, studii, având în titlatură acronimul IICCR), cele două (din septembrie 2007, respectiv din iunie 2008) privind incriminarea penală a crimelor comunismului („persecuții pe motive motive politice, rasiale sau religioase”/ ”crime împotriva umanității” – imprescriptibile) se impuseseră în

special în considerarea faptului că în perioada menționată se afla în curs elaborarea unui nou Cod penal prin care se intenționa ca faptele în discuție să fie incriminate drept „crime împotriva umanității” – însă acest lucru urma să se facă în temeiul Statutului Curții Penale Internaționale, adoptat la Roma la 17 iulie 1998. Ceea ce făcea ca, așa cum s-a arătat anterior, respectivele prevederi ale Codului penal să nu fi aplicabile crimelor și celorlalte abuzuri săvârșite în perioada regimului comunist, ci exclusiv celor ipotetic comise ulterior momentului la care Statutul de la Roma a intrat în vigoare – octombrie 2002. IICCR a adresat propunerile sale miniștrilor Justiției Tudor Chiuariu (la 19 septembrie 2007) și Cătălin Predoiu (la 17 și, complete, la 20 iunie 2008). Propunerile au fost ignorate, astfel că în noul Cod penal (Legea nr 286/2009) infracțiunea menționată (incriminată la art 439) a rămas fundamentată pe Statutul de la Roma.

Cu toate acestea, IICCR a arătat constant, inclusiv în demersurile sale judiciare, că independent de reglementarea în materie cuprinsă în Codul penal, „crimelor împotriva umanității” („persecuții din motive politice, rasiale și religioase”) le sunt deplin aplicabile, așa cum de asemenea s-a arătat mai sus, prevederile Convenției ONU din 1968 privind imprescriptibilitatea acestor crime (prevederi coroborate cu cele ale Statutul Tribunalului Militar de la Nuremberg). Această soluție se impunea și se impune din cel puțin următoarele trei considerente de drept:

- potrivit art 11 alin (1) și (2) din Constituția României („Dreptul internațional și dreptul intern”), “Statul român se obligă sa îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte. Tratatele ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern”;

- potrivit art 31 din Legea nr 590/2003 privind tratatele: “(1) Obligațiile prevăzute de tratatele în vigoare se execută întocmai și cu bună-credință. (2) Aplicarea și respectarea dispozițiilor tratatelor în vigoare reprezintă o obligație pentru toate autoritățile statului român, inclusiv autoritatea judecătorească, precum și pentru persoanele fizice și juridice române sau aflate pe teritoriul României. (3) Guvernul, Ministerul Afacerilor Externe, precum și alte ministere și autorități ale statului au obligația de a lua toate măsurile necesare pentru aplicarea tratatelor în vigoare, precum și de a controla modul în care se realizează acestea. (4) Dispozițiile tratatelor în vigoare nu pot fi modificate, complete sau scoase din vigoare prin acte normative interne ulterioare intrării lor în vigoare. (5) Prevederile legislative interne nu pot fi invocate pentru a justifica neexecutarea dispozițiilor unui tratat în vigoare”;

- potrivit art 20 alin (2) din Constituția României, „Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate

reglementările internaționale, cu excepția cazului în care Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile”; această din urmă normă constituțională este relevantă în raport cu dreptul de acces liber la justiție (art 21 din Constituția României și art 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului) al persoanelor care, în perioada regimului comunist, au fost victime ale „persecuțiilor pe motive politice, rasiale și religioase”.

În considerarea celor de mai sus, deși probând bună credință și o anumită utilitate în special pentru ipoteza în care magistrații nu fac o interpretare și aplicare unitară a legii, modificarea care a fost adusă Codului penal prin Legea nr 27/2012 – în sensul că prescripția nu înlătură răspunderea penală în cazul infracțiunilor contra omenirii, indiferent de data la care au fost comise – este practic superfluă.

Refuzate au fost de asemenea și alte două proiecte legislative ale IICCR: unul prin care se intenționa să se acorde reparații morale soțului supraviețuitor sau descendenților până la gradul al II-lea inclusiv ai persoanei executate sumar ca urmare a acțiunilor de opoziție față de regimul comunist (a se vedea, în secțiunea de Documente/Analize, studii, rapoarte, *Propunerea legislativă privind pe cei executați sumar de regimul comunist*), iar al doilea (propus în două rânduri, în două variante distincte – a se vedea, în aceeași secțiune, *Propunere legislativă privind pensiile unor responsabili comuniști, iulie 2006*, respectiv *Propunere legislativă privind pensiile unor responsabili comuniști, mai 2008*) preconiza reducerea pensiilor, „la nivelul salariului de bază minim brut pe țară”, ai unor responsabili ai regimului comunist (în special ofițeri de Securitate) condamnați definitiv pentru acte de represiune pe motive politice, prin care au fost comise abuzuri împotriva persoanelor și au fost suprimate sau îngădite drepturi și libertăți fundamentale ale omului. Cea de-a doua măsură avea să se regăsească și în Raportul Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România. Cele două propuneri legislative au fost respinse mai întâi de către Ministerul Muncii (ministrul liberal Paul Păcuraru) și de către Direcția juridică a Guvernului și Cancelaria primului ministru Tăriceanu (șef Dorin Marian) iar ulterior, în timpul Guvernului Boc – deși în ultimă instanță cu aceleași consecințe, cu o „argumentație” vădit rău intenționată și în termeni aproape vehemenți – de către Secretarul general al Guvernului Daniela Nicoleta Andreescu (anterior judecătoare și consilieră de stat a președintelui Traian Băsescu). În luna noiembrie 2011, primul ministru Boc a fost silit s-o demită pe Andreescu în urma dezvăluirilor presei privind actele de corupție în care aceasta a fost implicată, constând în principal în atribuirea, pentru copiii săi și fostul soț, de spații comerciale aflate în administrarea Regiei Protocolului de Stat (RA-APPS). Cu acea ocazie s-a aflat și că fostul soț al șefei Secretariatului General

al Guvernului, Aurel Teodorescu, fusese ofițer de Securitate – împrejurare ce explica maniera în care aceasta le luase apărarea ofițerilor Securității.

În sfârșit, într-o enumerare departe de a fi completă, restituirea proprietăților confiscate abuziv de statul comunist (confiscare ce a avut loc la fel de brutal și de rapid ca toate celelalte procese ale comunizării României) s-a făcut, în toți anii de după 1989, într-un ritm extrem de lent, cu extrem de multe restanțe și astăzi, cu numeroase alte abuzuri sfidând și păgubind grav proprietarii de drept și, de foarte multe ori, aducând mari beneficii oamenilor sistemului comunist și ai Securității⁴². Semnificativă este și împrejurarea că mai ales în lunile care au urmat încheierii celui de-a doilea mandat prezidențial al lui Traian Băsescu anchetele Parchetului, cele mai importante „înghețate” până la acel moment, au dezvăluit fraude de ordinul a circa 2 miliarde de euro⁴³, în special în timpul administrației Băsescu și al Guvernului partidului său (Partidul Democrat Liberal), în legătură cu „restituirea proprietăților” (mai ales către persoane care nu aveau dreptul și/ sau prin supraevaluarea masivă a proprietăților)⁴⁴.

*

* *

Cu fiecare an de după „prăbușirea comunismului” România s-a despărțit mai mult temporal și cu totul formal de un trecut cu consecințe dintre cele mai nefaste pentru istoria sa. Această situație este de departe cea mai proastă în comparație cu cea din țările foste comuniste membre la această dată și ele ale Uniunii Europene. Pentru aceasta, „elitele post-comuniste” – în special cele politice, civice și intelectuale – vor avea să poarte în istorie o răspundere de neșters. Din indiferență ori din varii interese (cel mai adesea inavuabile și având uneori legătură cu un trecut el însuși inavuabil), importanți „intelectuali democrați” și lideri civici⁴⁵ au abdicat de la rosturile lor firești. Iar consecința a fost nu doar că democrația din țara lor a fost viciată în mod esențial de

⁴² Pentru o analiză la nivelul anului 2001, se poate vedea Valerian Stan și Monica Macovei, *Restituirea proprietăților confiscate abuziv de statul român: legislație și practică*, Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România-Comitetul Helsinki, disponibilă pe acest website, secțiunea de Documente/ Analize, studii, rapoarte.

⁴³ Ziare.com, Dosarul Bica: Șeful ANRP spune că jaful a fost de 2 miliarde de euro, 27 noiembrie 2014

⁴⁴ Potrivit anchetelor judiciare în curs, fraudele au fost posibile în special prin implicarea conducătorilor unor importante autorități publice sau a persoanelor apropiate lor: Alina Bica (procuror șef al Direcției de Investigare a Infrațiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism), Horia Georgescu (președinte al Agenției Naționale de Integritate), Crinuța Dumitrescu (președinta Autorității Naționale pentru Restituirea Proprietăților), Dorin Cicoș („om de afaceri”, soțul Elenei Udrea, ministru al Dezvoltării Regionale și Turismului), Radu Pricop (avocat, ginerele președintelui Traian Băsescu), Marko Attila (deputat UDMR, membru al Comisiei centrale a ANRP) etc.

⁴⁵ Ne referim în special la numeroși „intelectuali militanți” afiliați Alianței Civice și Grupului pentru Dialog Social (pentru detalii se pot vedea, de exemplu, *Alianța Civică – continuitatea unei deziluzii*, pe acest website, secțiunea Publicistică 2001, și trimiterile acolo făcute).

oamenii Sistemului securist-comunist – omniprezenți, conspirați sau nu –, nu doar că Justiția și alte importante instituții ale statului nu au fost nici ele prea mult altceva decât niște instrumente ale aceluiași Sistem, nu doar că economia și sistemul bancar au fost jefuite în aceleași interese și că o corupție endemică și devastatoare a devenit corolarul firesc al tuturor acestora. Consecința poate cea mai gravă a fost însă că românilor le-au fost date nesfârșite motive să creadă că pentru ei răul este o fatalitate și în democrație.

Asumarea onestă și efectivă a trecutului comunist ar fi constituit pentru societatea românească nu doar un imperativ de justiție istorică ci mai ales unul de care ar fi depins în mod dramatic intrarea în normalitate. După 25 de ani de la „prăbușirea comunismului” nu numai că victimele comunismului sunt sfidate de torționarii lor și de o „elită judiciară” complice cu ei și probând un cinism greu de înțeles în fața consecințelor ororilor comuniste, dar România traversează o gravă criză morală, socială și instituțională. Faptul că nu mult după ce și-a încheiat mandatul fostul președinte Traian Băsescu, vizat de anchetele Parchetului, îl amenința pe Procurorul general cu informații necunoscute public cu privire la activitatea acestuia din timpul evenimentelor din decembrie 1989⁴⁶ – evenimente neelucidate nici ele timp de un sfert de veac⁴⁷ –, iar Înalta Curtea de Casație și Justiție decidea să „redeschidă”, după atât de mulți ani, dosarul mineriadei din 14-15 iunie 1990⁴⁸, arată și el cum nu se poate mai bine profunzimea crizei societății românești⁴⁹. Iar toate acestea tocmai din cauză că despărțirea de răul comunist a fost în mult prea mare măsură mai mult o fantasmă decât o realitate.

⁴⁶ Hotnews, *Traian Băsescu, încă un atac la adresa procurorului general Tiberiu Nițu: De ce nu mi-a spus de la numire că a fost printre cei care trăgeau către populația răzvrătită?*, 17 martie 2015

⁴⁷ Datorită acestui fapt, chiar și această perioadă (în prima parte a anului 2015), România este condamnată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului – Hătărârea din 27 ianuarie 2015 în cauza Alecu și alții împotriva României.

⁴⁸ „Redeschiderea” dosarului mineriadei din 14-15 iunie 1990 a fost și ea determinată de condamnările Curții Europene împotriva României, survenite ca urmare a faptului că „investigarea” de către autorităților române a evenimentelor din vara anului 1990 s-a făcut și ea prin violarea a numeroase drepturi garantate de Convenția Europeană (se poate vedea Hotărârea în cauza Mocanu și alții împotriva României din 17 septembrie 2014).

⁴⁹ Faptul că evenimentele din decembrie 1989 și mineriada din iunie 1990 nu au fost nici ele investigate în mod corespunzător constituie încă o măsură nematerializată din Raportul Comisiei Prezidențiale de Analiză a Dictaturii Comuniste (prevăzută în responsabilitatea președintelui Traian Băsescu): „finalizarea în regim de urgență a cercetărilor începute prin justiție”.

ANEXA A

Observații privind Hotărârea nr 1 din 7 martie 2012 a Secțiilor Unite ale ICCJ

La 19 mai 2010, Camera Deputaților a adoptat un proiect de Lege a lustrăției, proiect care anterior, la 10 aprilie 2006, fusese adoptat de Senat. La 7 iunie 2010, prin Decizia 820, la sesizarea a 87 de parlamentari, Curtea Constituțională (președinte Augustin Zegrean) a declarat neconstituțională forma adoptată de Senat și Camera Deputaților. Camera decizională în cazul acestei Legi, Camera Deputaților a reexaminat și adoptat o nouă formă a Legii la 28 februarie 2012 iar la 28 martie 2012, prin Decizia 308, Curtea Constituțională (prezidată de același Augustin Zegrean) a declarat-o neconstituțională și pe aceasta.

Cea de-a doua Decizie a CCR a fost luată la sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, prin Hotărârea nr 1 din 7 martie 2012 a Secțiilor Unite ale instanței supreme.

Motivul pentru care ICCJ a contestat constituționalitatea Legii (Legea lustrăției privind limitarea temporară a accesului la unele funcții și demnități publice pentru persoanele care au făcut parte din structurile de putere și din aparatul represiv al regimului comunist în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989) a fost acela al includerii procurorilor în categoria persoanelor pentru care se avea în vedere limitarea temporară a accesului la funcții și demnități publice (punctul II al Hotărârii).

Hotărârea ICCJ a fost luată cu încălcarea dispozițiilor legale privitoare la incompatibilitatea și abținerea judecătorilor. Astfel, prin art 25 din Codul de procedură civilă în vigoare la data adoptării Hotărârii era prevăzut că „Judecătorul care știe că există un motiv de recuzare în privința sa este dator să înștiințeze pe șeful lui și să se abțină de la judecarea pricinii” – iar prin art 27 punctul 1 al aceluiași Cod că „Judecătorul poate fi recuzat când el, soțul său, ascendenții ori descendenții lor, au vreun interes în judecarea pricinii”. Încălcarea dispozițiilor legale citate a constat în faptul că o parte dintre judecătorii instanței supreme au decis contestarea Legii lustrăției în condițiile în care au avut un interes cât se poate de personal și de direct ca Legea să nu intre în vigoare, dat fiind că ei înșiși au avut calitatea de procurori în perioada regimului comunist. Iar consecința intrării în vigoare a Legii ar fi fost încetarea de drept a calității lor de judecător și interdicția de a mai ocupa demnități și funcții publice pentru o perioadă de 5 ani de la data intrării în vigoare a Legii.

În situația de incompatibilitate menționată s-au aflat, cu titlu de exemplu, judecătorii Livia Doina Stanciu, președinta Înaltei Curți, Emanuel Albu, Ionel Barbă, Gheorghiuța Luțac, Paula Pantea și alții. Dat fiind că pe pagina de internet a ICCJ se aflau publicate numai o mică parte a biografiilor judecătorilor acestei instanțe, identificarea celorlalți judecători care, participând la luarea Hotărârii din 7 martie 2012, au încălcat și ei prevederile legale amintite nu a putut fi decât parțială.

Cu toate că fapta judecătorilor menționați, aflați în incompatibilitate, a constituit abatere disciplinară (art 99 lit b din Legea nr 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor: „încălcarea prevederilor legale referitoare la incompatibilități și interdicții privind judecătorii și procurorii”) și deși se impunea ca, potrivit legii, Consiliul Superior al Magistraturii să se sesizeze din oficiu (art 45 din Legea nr 317/2004 privind CSM) cele întâmplate au rămas fără nicio consecință.

Relevant în context este de asemenea și faptul că nici președintele președintele Senatului, și nici președinta Camerei Deputaților (Vasile Blaga și Roberta Anastase, ambii lideri ai Partidului Democrat Liberal) nu au formulat și comunicat punctele de vedere solicitate de Curtea Constituțională în vederea judecării sesizării ICCJ. A făcut în schimb acest lucru Guvernul Răzvan Mihai Ungureanu, susținut majoritar tot de PDL, cu o „motivare” și concluzii practic identice cu ale ICCJ. De asemenea, Avocatul Poporului s-a oferit să dea un ajutor CCR – sub forma unei intervenții „amicus curiae” – prin care, de asemenea cu argumente practic identice cu ale ICCJ, a solicitat ca Legea să fie declarată neconstituțională. Și în acest din urmă caz este mai mult decât rezonabilă prezumția că intervenția Avocatului Poporului a fost interesată în condițiile în care atât Avocatul Poporului, Gheorghe Iancu, cât și Adjunctul acestuia, Valer Dorneanu, erau vizați prin Legea lustrăției ca procurori ai regimului comunist. Este de precizat că două proiecte anterioare de Lege a lustrăției au fost respinse de Consiliul Legislativ pe timpul mandatului lui Valer Dorneanu ca președinte al acestui Consiliu⁵⁰.

În sfârșit, în context este semnificativ și faptul că ulterior adoptării Legii nr 187/1999 privind deconspirarea Securității, prin care au fost definiți termenii de „poliție politică” și de „agent” și „colaborator al poliției politice”, practic singura categorie de persoane ocupând poziții publice care a fost „lustrată” a fost cea a funcționarilor publici de rând, a funcționarilor „de la ghișeele” administrației publice⁵¹ – fiind exceptate de la asemenea rigori categorii cu adevărat importante precum președintele României, deputații, senatorii, miniștrii, personalul serviciilor de informații, magistrații (inclusiv cei ai Înaltei Curți de Casație și Justiție și ai Curții Constituționale) etc. Pentru respingerea Legii lustrăției – care, datorită trecutului lor, îi viza, cum s-a arătat, și pe unii judecători ai ICCJ (și chiar și ai Curții Constituționale) – magistrații Curții Constituționale și ai Înaltei Curți au uzat de argumente care i-ar fi îndreptățit și pe funcționarii publici de rând să se sustragă lustrăției (de exemplu, principiul neretroactivității legii). În cazul funcționarilor publici a fost instituit însă un regim în mod flagrant discriminator, ignorat cu totul, timp de mai mult de un deceniu, de magistrații celor două înalte curți, de Avocatul Poporului și de celelalte autorități publice cu atribuții în domeniul respectării principiului constituțional al egalității și nondiscriminării.

⁵⁰ În anul 1996, Consiliul a respins proiectului inițiat încă din 1994 de președintele Asociației Foștilor Deținuți Politici din România, Constantin Ticu Dumitrescu (Legea privind accesul la funcțiile publice și politice al foștilor demnitari comuniști și al membrilor aparatului de opresiune), iar în anul 1998 proiectul deputatului George Șerban, principalul autor al Proclamației de la Timișoara.

⁵¹ Legea nr 188/199 privind Statutul funcționarilor publici, art 54 lit j)

Anexa B

Cauza penală privind pe ofițerii de Securitate care au racolat minori

La 4 decembrie 2006, IICCR a sesizat Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția Parchetelor Militare cu privire la abuzurile comise de ofițerii de Securitate care au racolat minori ca informatori sau persoane de sprijin (Sesizarea a fost redactată de compartimentul juridic al IICCR).

La data de 29 decembrie 2010, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția Parchetelor Militare, a dispus neînceperea urmăririi penale sub aspectul infracțiunilor sesizate de Institut față de ofițerii de informații din fosta Securitate care au recrutat un număr de 143 de minori, în perioada 31.03.1989–10.12.1989. Soluția dispusă prin rezoluție a fost motivată, vădit netemeinic și nelegal, prin aceea că nu ar fi fost întrunite elementele constitutive ale infracțiunilor ce au format obiectul sesizării.

Soluția a fost dispusă de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, condus de Laura Codruța Kövesi, numită în această poziție de ministrul Justiției Monica Macovei, fost procuror în timpul regimului comunist, și de președintele României Traian Băsescu. Dar la exonerarea de vinovățiile pentru crimele comunismului au contribuit nu numai magistrații și politicienii cu un trecut legat de regimul comunist (precum Ion Iliescu și Traian Băsescu) ci și responsabili ai ICCMER (fost IICCR). Astfel, în timpul mandatului echipei Tismăneanu-Stanomir-Neamțu, așa cum avea să confirme explicit chiar directorul executiv Stanomir (se poate vedea articolul „Situațiunea, LXIX”, publicat pe pagina Publicistică 2012 a website-ului), Institutul nu a contestat niciuna dintre deciziile de neîncepere a urmăririi penale date de Parchet sesizărilor formulate de echipa de conducere anterioară – fapt care a condus la prescrierea dreptului la acțiune și la absolvirea de răspundere a ofițerilor de Securitate, a altor responsabili ai regimului comunist și a complicilor lor, care au comis grave acte de poliție politică împotriva cetățenilor români.

O altă consecință a inacțiunii conducerii ICCMER o reprezintă imposibilitatea sesizării cu aceste cauze a Curții Europene a Drepturilor Omului pentru violarea (sub aspect procedural) a dreptului la viață, a dreptului persoanelor de a nu fi supuse torturii, pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante, precum și a dreptului la un proces echitabil. CEDO nu putea fi sesizată din cauza neîndeplinirii condiției de admisibilitate constând în prealabila „epuizare a căilor de recurs interne” (art 35 alin 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului).

Către,

**Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție
Secția Parchetelor Militare**

Subscrisul, **Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România - IICCR**, cu sediul în București, str. Matei Voievod nr.18, sector 2, în baza prerogativelor prevăzute de H.G. nr.1724/2005 (art.2 coroborat cu art.3 alin. 1 lit.e-f) pentru investigarea și sesizarea organelor în drept cu privire la crimele, abuzurile și încălcările drepturilor omului săvârșite în timpul regimului comunist în România, precum și în conformitate cu prevederile art. 221 și urm. din Codul de procedură penală, prin reprezentanți legali, formulăm prezenta

SESIZARE

cu privire la abuzurile săvârșite de ofițerii de Securitate, identificați conform Listei de nume anexate, cadre active cu statut special din Serviciile de Securitate din județul Sibiu, care prin acțiuni imorale, abuzive și în disprețul legii au adus grave prejudicii unor cetățeni români, aflați la vârsta minorității, încălcând drepturile și libertățile fundamentale ale acestora în scopul perpetuării regimului comunist opresiv și discreționar.

În fapt, conform datelor cuprinse în **Registrul Jurnal pentru Evidența Rețelei informative** (copie anexată prezentei), în perioada 31.03.1989 - 10.12.1989, mai mulți ofițeri din cadrul Serviciilor de Securitate active teritorial în județul Sibiu (Serviciul I A, I B, II B Sibiu, Serviciul I B și II Mediaș, Serviciul I A și I B Dumbrava, Serviciul I B Agnita) au racolat minori, cu vârste cuprinse între 9-18 ani, pentru a-i exploata ca informatori și/sau persoane de sprijin.

Registrul Jurnal pentru Evidența Rețelei Informative din județul Sibiu, cu nr. 10.133 evidențiază între persoanele recrutate ca informatori ai Securității, și lista minorilor recrutați, identificați cu datele de stare civilă (nume, prenume, data nașterii), cu indicarea datei de recrutare, a calității recrutatului și a unității care a efectuat recrutarea.

Din investigațiile efectuate de IICCR rezultă că minorii - elevi au fost recrutați în cadrul rețelei informative folosită în dosarul problemă „Artă - Cultură - învățământ” din județul Sibiu. Unii dintre minori au fost obligați să semneze *angajamente de sprijin* față de organele de securitate pentru „prevenirea, descoperirea și lichidarea infracțiunilor îndreptate împotriva securității statului” și „pentru combaterea oricăror manifestări care afectează interesele orânduirii socialiste”. Conform procedurilor de lucru, fiecărui minor recrutat i s-a întocmit o „**Fișă de colaborator din rândul elevilor**”, conținând date complete cu privire la identitatea minorului și a părinților acestuia, instituția de învățământ, „descrierea caracteristicilor psihofizice și a posibilităților de informare” ale minorului și datele de identificare ale ofițerului de legătură (nume, prenume, semnătură). Datele de identificare ale ofițerilor de legătură au fost obținute din cuprinsul Fișelor de colaborator ale minorilor, care îi menționează fie cu numele și prenumele complete, fie sub forma inițialelor; pentru aceștia din urmă, IICCR a cercetat evidențele cadrelor active în perioada în care au fost săvârșite faptele în județul Sibiu, coroborând numele existente în aceste evidențe de personal cu inițialele prevăzute în Fișele de colaborator, rezultând Lista anexată a ofițerilor de Securitate - suspecți de săvârșirea abuzurilor față de minori, prin recrutarea lor ca informatori.

Racolați la vârsta minorității, lipsiți de discernământ, cu capacitate de exercițiu limitată, în lipsa acordului și a prezenței părinților, acești minori au fost exploatați din punct de vedere informativ, atât pentru culegerea de informații, cât și pentru

alte activități pentru care legea interzicea folosirea lor. Profitând de imaturitatea lor intelectuală, exploatându-le stările de afecțiune sau prietenie față de familie, colegi sau prieteni, ofițerii de securitate menționați conform anexei i-au obligat pe elevii recrutați să furnizeze informații despre familie, profesori, colegi și rudele acestora, cu privire la atitudinea acestora față de regimul comunist, relațiile lor cu cetățenii străini sau eventuale fapte considerate împotriva regimului discreționar (ex. ascultarea de posturi străine de radio etc.)

Ținând seama de specificul activității de recrutare a informatorilor, în general, și de calitățile dovedite de torționari ale unor ofițeri de Securitate, apreciem că recrutarea și folosirea minorilor în scop informativ s-a făcut în unele cazuri cu încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale acestora, nefiind excluse fapte cu caracter extrem pentru convingerea minorilor: amenințări, bătăi, șantaj, vătămări corporale etc.

În drept:

Sub aspect moral și etic, faptele ofițerilor de Securitate de a recruta minori pentru activitatea de informare și, eventual, de denunțare a persoanelor care se opuneau regimului comunist, au afectat dezvoltarea fizică, psihosocială și intelectuală a copiilor implicați.

Din punct de vedere juridic, faptele ofițerilor de Securitate se înscriu în categoria infracțiunilor contra păcii și omenirii prin gravitatea și amploarea lor ca fenomen de masă (numărul copiilor recrutați ca informatori poate fi de ordinul miilor), reglementate și în legislația penală anterioară anului 1989 - Codul penal din 1968. Aceste infracțiuni beneficiază de imprescriptibilitate în ceea ce privește denunțarea, urmărirea, judecarea și condamnarea făptuitorilor.

În mod corelativ, faptele menționate anterior pot fi cercetate și sub aspectul întrunirii elementelor constitutive ale unor infracțiuni distincte, săvârșite împotriva minorilor recrutați și prevăzute de Codul Penal: lovirea sau alte violențe (art.180), vătămarea corporală (art. 181), vătămarea corporală gravă (art.182), amenințarea (art. 193), șantajul (art. 194), lipsirea de libertate în mod ilegal (art. 189), supunerea la muncă forțată sau obligatorie (art. 191), arestarea nelegală și cercetarea abuzivă (art.266), supunerea la rele tratamente (art.267).

Având în vedere prevederile art.122 Cod Penal privind termenele de prescripție apreciem că, în speța învederată organelor de urmărire penală, sunt incidente prevederile art. 128 Cod Penal în ceea ce privește suspendarea termenelor de prescripție, fiind de notorietate faptul că regimul comunist prin însăși existența sa a „constituit o împrejurare ... de neînălțurat” care a „împiedicat punerea în mișcare a acțiunii penale”.

Ținând seama de angajamentele juridice asumate de România pe plan internațional în materia protejării drepturilor omului, în general, și a drepturilor copiilor, în special, recrutarea minorilor ca informatori a adus atingere drepturilor consacrate prin instrumente juridice internaționale semnate de România:

a) Convenția Internațională privind Drepturile Civile și Politice - NY, 16 dec. 1966, semnată de România la data de 27 iunie 1968 și ratificată la data de 9 dec 1974;

b) Convenția ONU privind drepturile copilului - din 20 noiembrie 1989, ratificată de România prin Legea 18/1990;

c) Convenția Internațională a OIM privind vârsta minimă pentru acceptarea unei persoane la muncă (18 ani) - adoptată la 26 iunie 1973 (în măsura în care „activitatea de informator” poate fi calificată ca „muncă forțată” remunerată sau gratuită);

d) Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale completată prin prevederile Protocoalelor adiționale 1-12.

Prevederile constituționale consacră obligativitatea statului român de a îndeplini cu bună - credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte (art.11 din Constituția României), tratatele ratificate de Parlament făcând parte din dreptul intern. Conform art.20

din Constituție, în materia drepturilor omului (inclusiv a drepturilor copilului), „dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte”, iar în caz de neconcordanță - „au prioritate reglementările internaționale” în materie.

În considerarea celor de mai sus, apreciem că există motive de fapt și de drept care să determine tragerea la răspundere penală a făptuitorilor - ofițeri de Securitate care au încălcat drepturile acestor minori în mod brutal, abuziv și discreționar, săvârșind abuzuri în executarea atribuțiilor de serviciu în numele unui regim politic opresiv.

Sub aspect probator, susținem prezenta sesizare cu înscrisurile obținute de IICCR în urma activității de cercetare și investigare a faptelor semnalate; sfera mijloacelor de probă poate fi completată prin înscrisuri similare aflate în arhiva CNSAS și a altor servicii gestionare, prin declarații ale martorilor și/sau victimelor, precum și prin orice alt mijloc de probă util aflării adevărului și tragerii la răspundere a făptuitorilor.

Pe cale de consecință, vă solicităm să dispuneți efectuarea tuturor actelor și măsurilor necesare aflării adevărului, identificării tuturor făptuitorilor și a complicilor acestora în vederea tragerii lor la răspundere penală.

Anexăm prezentei sesizări următoarele documente:

1. Registrul Jurnal pentru Evidența Rețelei Informative din județul Sibiu, cu nr.10133, pentru perioada 31.03.1988-31.12.1989 (copie);
2. Lista conținând numele unor minori recrutați în județul Sibiu între 1988-1989;
3. Lista conținând numele unor ofițeri de Securitate față de care există suspiciuni cu privire la activitatea de recrutare a informatorilor minori;
4. Fișă de colaborator din rândul elevilor

Cu stimă,

Președinte,

Marius Oprea

Director General,

Stejărel Olaru

Secretar General,

Lucia Hossu-Longin

Anexa C

Cauza penală privind pe unii responsabili ai sistemului penitenciar comunist

La 22 mai 2007 IICCR a adresat Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția Parchetelor Militare o Sesizare penală (redactată de compartimentul juridic al Institutului) cu privire la abuzurile și crimele săvârșite, ordonate sau inspirate de către 210 de foști comandanți și ofițeri cu atribuții de conducere din cadrul sistemului penitenciar comunist din România, identificați de Institut. În perioada martie 1945-decembrie 1989, aceștia au folosit sistemul de detenție ca principal instrument de realizare a politicii de exterminism social pentru lichidarea fizică, prin asasinat, deportare, înțemnițare, muncă forțată, a unor categorii sociale (burghezie, moșierime, țărani, intelectuali, studenți, clerici) și pentru exterminarea programată a deținuților politici.

Parchetului Militar nu soluționase această cauză nici până în luna aprilie 2015.

**Către,
Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție
Secția Parchetelor Militare**

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România – I.I.C.C.R., cu sediul în București, str. Matei Voievod nr.18, sector 2, în baza prerogativelor prevăzute de H.G. nr.1724/2005 cu modificările și completările ulterioare, în domeniul investigării și sesizării organelor în drept cu privire la crimele, abuzurile și încălcările drepturilor omului săvârșite în timpul regimului comunist în România, precum și în conformitate cu prevederile art. 221 și urm. din Codul de procedură penală, prin reprezentanți legali, formulăm prezenta

SESIZARE

cu privire la abuzurile și crimele săvârșite, ordonate sau inspirate de comandanții și ofițerii cu atribuții de conducere din cadrul sistemului penitenciar din România, identificați conform Listei de nume anexate, care în perioada martie 1945–decembrie 1989, au folosit sistemul de detenție ca principal instrument de realizare a politicii de exterminism social pentru lichidarea fizică, prin asasinat, deportare, întemnițare, muncă forțată, a unor categorii sociale (burghezie, moșierime, țărani, intelectuali, studenți, clerici) și pentru exterminarea programată a deținuților politici.

1. Victimele regimului penitenciar românesc

În fapt, conform datelor cuprinse în Raportul Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România (2006), în perioada martie 1945 – decembrie 1989, penitenciarele din rețeaua Direcției Generale a Penitenciarelor din România au fost destinate realizării scopului represiv al regimului comunist, urmărind:

- „distrugerea partidelor politice, prin arestarea liderilor și militanților;
- persecutarea și încarcerarea minorităților etnice, religioase, culturale ori de orientare sexuală, precum și a minorităților de gândire de la Asociația Teosofică Română din anii 1950 și până la prigonirea mișcării Meditației Transcendentale din anii 1980;
- executarea programată a deținuților politici;

- exterminarea grupurilor de partizani din rezistența anticomunistă armată în munți (1945-1962);
- represiunea împotriva cultelor și exterminarea/persecutarea tuturor celor care se opuneau comunismului, deopotrivă din rândul majorității etnic române, ca și din rândul minorităților; desființarea Bisericii Greco-Catolice, persecuțiile împotriva mișcării sioniste;
- arestarea, uciderea, detenția politică sau deportarea țăranilor care opuneau rezistență față de colectivizare concomitent cu lichidarea violentă a revoltelor țăărănești (1949-1962).
- Arestarea și torturarea studenților protestatari (de la Timișoara, București, Cluj, Iași), implicați în acțiunile studențești din anul 1956;
- Arestarea și deportarea muncitorilor protestatari, participanți la grevele din anii 1980 organizate în Valea Jiului și Brașov; •
- Arestarea și reprimarea principalilor oponenți și dizidenți din anii 70 și 80.”

Victimele represiunii și ale crimelor săvârșite în sistemul penitenciar românesc sunt prevăzute atât în Raportul Comisiei Prezidențiale, cât mai ales în documentele interne și în datele statistice gestionate chiar de Direcția Generală a Penitenciarelor.

Potrivit datelor din Raport, „ca urmare a politicii criminale a regimului comunist, au fost deținute în închisori și lagăre, deportate/strămutate sute de mii de persoane. Cifrele propuse de cercetători, luate în considerare de această Comisie, se situează între 500.000–2.000.000 de victime. Dificultatea estimării provine din ocultarea sistematică de către Securitate, Procuratură, Miliție, Trupe de Grăniceri, Armată și alte organe represive a informațiilor privind soarta multora dintre aceste victime.”

Experții Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului în România au identificat, în urma documentării în fondurile arhivistice și pe baza mărturiilor adunate de la supraviețuitori, un număr considerabil de victime ale regimului de detenție provenind din:

- elita militară românească (106 morți și arestați în penitenciare);
- elita religioasă (586 de preoți ortodocși, 84 de preoți greco-catolici, 52 preoți romano-catolici);
- elita politică românească (836 de personalități marcante);
- elita economică și de afaceri (672 economiști, mici proprietari și oameni de afaceri);

- elita intelectualilor români (221 de intelectuali: istorici, profesori, scriitori, avocați, jurnaliști, ingineri, medici, actori etc.);
- activiști politici (1022 persoane).

Tabloul represiunii și exterminării programatice a deținuților din penitenciare, din anii 1945–1989 este evidențiat în datele statistice și centralizatoarele anexate prezentei sesizări penale. Documentele Direcției Generale a Penitenciarelor confirmă prin tabele nominale listele deținuților arestați în perioada 1945–1989 pentru săvârșirea de infracțiuni de natură politică, cu menționarea celor care au supraviețuit, a celor care au decedat în urma îmbolnăvirilor, a celor care au decedat în urma execuțiilor comandate în penitenciare, precum și a loturilor de deținuți politici transferați din închisorile de execuție și uciși (loturile dobrogene și alte loturi de deținuți).

2. Actele de represiune și crimele săvârșite, ordonate sau inspirate de către comandanții și ofițerii cu atribuții de conducere din cadrul sistemului penitenciar din România

Sistemul penitenciar comunist a fost construit și consolidat pentru a corespunde politicii de exterminare socială a deținuților politici. Comparativ cu regimul de detenție al deținuților de drept comun, deținuții politici, considerați „contrarevoluționari” au fost supuși sistematic unor tratamente inumane, torturii, finalizate cu execuții colective.

Abuzurile și crimele săvârșite, ordonate sau inspirate de către comandanții și ofițerii cu atribuții de conducere din cadrul sistemului penitenciar din România în perioada 1945–1989, pot fi rezumate astfel:

- încarcerări, detenții și rețineri în penitenciare fără forme legale sau în lipsa unor hotărâri judecătorești;
- încălcarea drepturilor prevăzute prin *Regulamentul referitor la primirea, deținerea, paza și regimul deținuților în penitenciare* (încălcarea drepturilor de plimbare, de vorbitor, pachete și scrisori, neacordarea obiectelor vestimentare);
- expunerea deținuților la condiții de detenție inumane și la rele tratamente (ocuparea supraaglomerată a celulelor, lipsa paturilor etc.);
- folosirea bătăii ca metodă de „educare” de către cadre, atât împotriva deținuților adulți, cât și împotriva deținuților minori;

- lipsa medicamentelor, refuzul de a acorda asistență medicală deținuților bolnavi de TBC și sifilis în unități sanitare, netratarea bolnavilor contagioși, neaprobarea internării deținuților bolnavi cronici în spitale civile;
- reducerea rațiilor alimentare și obligarea la muncă silnică de 10-13 ore pe zi; starea deficitară a nutriției a făcut ca deținuții politici să fie devitaminizați, deproteinizați, determinând degradarea sănătății acestora și apariția deceselor în urma unor boli specifice (ciroze hepatice, ictere);
- încălcarea dreptului la asistență juridică („*deținuții aveau dreptul la vorbitor cu avocatul numai în faza judecătii și doar cu aprobarea președintelui instanței de judecată; avocatul nu avea permisiunea de a-l sfătui pe deținut ce și cum să declare la interogatoriu*” – extras din corespondența DGP);
- menținerea în detenție a femeilor gravide și a copiilor cu vârstă de până la un an;
- alimentarea artificială a deținuților aflați în greva foamei;
- execuțiile individuale și colective ale segmentului deținuților politici și ale dizidenților;
- neîntocmirea formalităților legale privind declararea deceselor deținuților, neinformarea familiilor cu privire la decesul deținuților – rude, înhumarea deținuților în gropi comune.

Represiunea și exterminarea deținuților politici a fost un fenomen programat, construit ca un sistem bine structurat, de eliminare din viața socială a tuturor oponentilor și dizidenților, reglementat în cele mai mici detalii printr-un ansamblu de acte normative cu caracter discreționar, discriminatoriu și represiv, format din legi, decrete, hotărâri ale Consiliului de Miniștri, regulamente de ordine interioară, întocmite de conducerea DGP și aprobate de conducerea Ministerului Afacerilor Interne, ca minister de resort, alte ordine ale ministrului afacerilor interne.

Legislația represivă, atât cea cu caracter public, dar mai ales cea cu caracter secret, confirmă existența unei politici de exterminare la nivelul penitenciarelor, puse în executare sau chiar ordonate, în unele cazuri, de către conducerea DGP, de către comandanții penitenciarelor și de către locuitorii acestora.

Sunt anexate prezentei sesizări, documentele justificative care au urmărit „legalizarea genocidului” din penitenciarele românești, respectiv:

- hotărâri ale Consiliului de Miniștri privind organizarea și funcționarea DGP, a coloniilor și unităților de muncă;
- buletine informative ale Direcției Penitenciare, Lagăre și Colonii de Muncă;
- Corespondența secretă cu organele M.A.I;
- Circularele transmise de Serviciul de Pază și Regim din DGP;
- Instrucțiunile privind aplicarea regimurilor represive deținuților politici, deținuților bolnavi de TBC;
- Notele de raport ale MAI și DGP cu privire la numeroasele mandate ilegale de deținere;
- Instrucțiunile și circularele privind regimul aplicat deținuților aflați în greva foamei;
- Regulamentele DGP privind organizarea pazei interioare și exterioare a locurilor de deținere.

3. Persoanele vinovate de săvârșirea, ordonarea și tolerarea genocidului din penitenciarele românești în perioada martie 1945–decembrie 1989

Conducerea aparatului central al Direcției Generale a Penitenciarelor, comandanții penitenciarelor și locuitorii acestora, alți ofițeri de penitenciare cu funcții de conducere, identificați conform listei anexate, au săvârșit, au ordonat, au inspirat și au tolerat crime de genocid, rele tratamente, tortura, și alte acte represive împotriva deținuților politici, oponenți și dizidenți ai sistemului comunist.

Cei menționați și-au „legalizat” crimele contra păcii și omenirii prin acte normative represive și nu au răspuns numeroaselor sesizări aduse la cunoștința lor prin rapoartele și informările inspecției penitenciare. Cei care nu au fost implicați în mod direct în săvârșirea actelor și crimelor enunțate mai sus, sunt vinovați, în mod indirect, pentru tolerarea, întreținerea și consolidarea regimului de exterminare din penitenciare, prin acte omisive, prin neluarea măsurilor care se impuneau pentru sistarea actelor de genocid din penitenciare. Rapoartele inspecțiilor din penitenciare fac dovada că aceștia, în calitate de ofițeri cu funcții de conducere în sistem, aveau cunoștință de represaliile și morții din penitenciare, dar nu au luat nici o măsură pentru sistarea lor, devenind astfel complici la genocidul ordonat împotriva deținuților politici.

Indiferent de calitatea și natura participației penale – autori, instigatori sau complici – cei sesizați prin prezenta trebuie să fie cercetați sub aspectul săvârșirii infracțiunii de genocid și a altor infracțiuni distincte.

Din punct de vedere juridic, faptele ofițerilor de penitenciar se înscriu în categoria infracțiunilor contra păcii și omenirii prin gravitatea și amploarea lor ca fenomen de masă, genocidul fiind incriminat atât de dispozițiile Codului penal în vigoare la data săvârșirii faptelor (art. 231 alin. 2), cât și de legislația penală actuală (art. 357 Codpenal).

Întreaga documentație anexată relevă faptul că actele de represiune, tortură și exterminare din penitenciare se subscriu, din punct de vedere al conținutului obiectiv și al finalității, în categoria actelor de genocid, fiind săvârșite în scopul de a distruge în întregime colectivitatea dizidenților politici înțemnițați în penitenciare. Selecția deținuților în vederea exterminării, în regimul de detenție, a avut la bază nu doar criteriile de ordin politico-ideologic, ci și criteriile etnice, religioase și naționale.

Regimul totalitar comunist a reprezentat o formă organizată de distrugere a identității naționale și a continuității naționale a statului român, iar unul dintre instrumentele de represiune a fost Direcția Generală a Penitenciarelor, care a alocat resursele astfel încât să facă posibilă exterminarea deținuților politici.

Reglementate și în legislația penală anterioară anului 1989 – Codul penal din 1968, infracțiunile contra păcii și omenirii beneficiază de imprescriptibilitate în ceea ce privește denunțarea, urmărirea, judecarea și condamnarea făptuitorilor.

În aceeași măsură și de o gravitate similară, faptele sesizate pot constitui elementul material al unor infracțiuni distincte de omor deosebit de grav (omor săvârșit asupra a două mai multe persoane), vătămare corporală, vătămarea corporală gravă, lipsirea de libertate în mod ilegal, supunerea la muncă forțată sau obligatorie, arestarea nelegală și cercetarea abuzivă, pentru care termenul de prescripție nu poate fi considerat împlinit întrucât conform art. 128 din Codul Penal prescripția se suspendă pe timpul cât o împrejurare de neînlăturat împiedică punerea în mișcare a acțiunii penale.

Până în anul 1990, acțiunea penală nu a putut fi pusă în mișcare datorită existenței regimului comunist totalitar responsabil de faptele sesizate și în condițiile unei voințe politice contrare înfăptuirii justiției pentru faptele incriminate și numite chiar în Codul penal în vigoare la acea dată „pedepse politice”. Prin urmare, calcularea

termenului de prescripție pentru faptele sesizate și incriminate ca infracțiuni distincte de categoria infracțiunilor contra păcii și omenirii (infracțiuni imprescriptibile) trebuie să se facă începând cu anul 1990.

Învederăm, de asemenea, faptul că toate actele de represiune și exterminare săvârșite în penitenciare se constituie ca infracțiuni și încălcări nu doar ale legislației actuale. La data săvârșirii lor, faptele sesizate veneau în contradicție chiar cu dispozițiile Codului penal anterior referitoare la „detențiunea grea” pentru pedepse politice, iar în aceeași perioadă, prin acte administrative, puteau fi încălcate chiar legile statutului totalitar comunist.

În considerarea celor mai sus expuse, apreciem că există motive temeinice de fapt și de drept, susținute sub aspectul probatoriului, care să determine tragerea la răspundere penală a făptuitorilor - ofițeri cu funcții de conducere din cadrul sistemului penitenciar.

În susținerea prezentei sesizări, anexăm documentele, informațiile și mărturiile obținute de experții IICCR în urma activității de cercetare și investigare a faptelor semnalate; sfera mijloacelor de probă poate fi completată prin înscrisuri similare aflate în arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor, a Ministerului Justiției, a CNSAS și a altor instituții gestionare, prin declarații ale martorilor și/sau victimelor, precum și prin orice alt mijloc de probă util aflării adevărului și tragerii la răspundere a făptuitorilor.

Pe cale de consecință, vă solicităm să dispuneți efectuarea tuturor actelor și măsurilor necesare aflării adevărului, identificării tuturor făptuitorilor și a complicilor acestora în vederea tragerii lor la răspundere penală.

Anexăm prezentei sesizări opisul și documentele care constituie material probator.

Președinte,
Marius Oprea

Director General,
Stejărel Olaru

Secretar General,
Lucia Hossu Longin

ANEXA D

Correspondență cu Președintele executiv al IICCMER

De la: Valerian Stan [mailto:vs@valerianstan.ro]

Trimis: 28 martie 2012 15:24

Către: office@iiccmer.ro

Subiect: rugaminte

Catre Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc

Stimată doamnă/ Stimate domn,

Subsemnatul Valerian Stan, în calitate de publicist comentator al săptămânalului „New York Magazin”, în temeiul Legii nr 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, vă solicit să-mi comunicați următoarele informații de interes public: data și numărul de înregistrare ale fiecărei plângeri făcute de Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (IICCMER) împotriva Rezoluțiilor din data de 29.12.2010 și 24.01.2012 ale Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția de urmărire penală și criminalistică la cele 8 sesizări ale IICCR. În eventualitatea în care Institutul nu a făcut plângeri împotriva Rezoluțiilor menționate, vă rog să-mi fie precizat motivul.

Doresc ca informațiile solicitate să-mi fie furnizate în format electronic, la adresa de e-mail vs@valerianstan.ro

Vă mulțumesc pentru sollicitudine,

Valerian Stan

București [...]

----- Original Message -----

From: [IICCR](#)

To: '[Valerian Stan](#)'

Sent: Thursday, March 29, 2012 12:27 PM

Subject: RE: rugaminte

Stimate domnule Valerian Stan,

Urmare a solicitarii dumneavoastra, formulate in temeiul Legii nr. 544/2001, va comunicam urmatoarele:

- 1) IICCMER nu a depus plangere impotriva Rezolutiei din 29.12.2010 a Parchetului de pe langa Inalta Curte de Casatie si Justitie, Sectia parchetelor militare, intrucat, fata de probele anexate sesizarii si cercetarile efectuate de procuror, s-a retinut ca faptele care formeaza obiectul sesizarii un prezinta elementele constitutive ale infractiunilor contra pacii si omenirii.

- 2) IICCMER nu a formulat plangere impotriva Rezolutiei din 24.01.2012 a Parchetului de pe langa Inalta Curte de Casatie si Justitie, Sectia de urmarire penala si criminalistica, deoarece solutia de neincepere a urmaririi penale s-a axat, in principal, pe imprejurarea ca a intervenit decesul faptuitorilor si ca s-a prescris raspunderea penala.

Mentionam ca Ilich Ramirez Sanchez, supranumit ``Carlos Sacalul`` , este condamnat in Franta si executa inchisoare pe viata pentru crima si acte de terorism.

Facem precizarea ca aceste solutii blocheaza tragerea la raspundere penala a faptuitorilor, atata vreme cat toate sesizarile Institutului nu sunt reunite intr-un dosar al crimelor comunismului, care sa permita incadrarea juridica la categoria infractiunilor contra pacii si omenirii. Procurorii romani care cerceteaza abuzurile comise in timpul regimului comunist nu iau in calcul toate conventiile si pactele internationale cu privire la drepturile si libertatile fundamentale ale omului, pe care Romania le-a ratificat si pe care Institutul le-a invocat in fiecare sesizare penala.

Cu stima,
Presedinte executiv,
Ioan Stanomir